

WASA DAGBLAD

Nr 7 Söndagen den 16 februari 2025

ISSN 2954-2448

Kaffe är bra för hälsan

Musikfestspelen i Korsholm

Alexander Lauréus

Till privatläkare för 28 €

Kaskö tidnings arvinge till Sundsvall

Vad är Copilot?

WASA DAG- BLAD

Här finns vi:

vpress.ovh

44 sidor

Kaskö tidnings arvinge redigeras i Sundsvall

Det började på Rådhusgatan i Kaskö. Där fanns redaktionen för Kaskö Tidning, ett blad djupt rotat i den österbottniska myllan. Nu redigeras dess arvinge i Sundsvall. Hur blev det så?

Kaskö tidning, ett lokaltidning för Kaskö, Närpes och Övermark, började utkomma 1914, närmare bestämt onsdagen den 1 juli 1914. Det första numret omfattade 6 sidor, men sedan blev det vanliga formatet nog 4 sidor. Redaktionen fanns på Rådhusgatan 14 i Kaskö för att senare flytta till Alexandersgatan 45.

Tidningens första chefredaktör var Axel Cederberg, jurist och hovrättsråd från Vasa, han fungerade sedan som hovrätts president fram till 1933. Vilka de kontakter till Kaskö han hade som gjorde honom intresserad av grundandet av en lokaltidning vet vi inte. Han var född i Vasa, men kanske han hade släktingar i Kaskö, eller sommarställe.

Tidningens första nummer innehöll en liten notis på sjätte sidan, nämligen nyheten om att Österrike-Ungerns tronföljare Frans Ferdinand och hans gemäl mördades i Sarajevo.

Den 28 juni anlände den österrikiske tronföljaren, ärkehertig Franz Ferdinand, tillsammans med sin hustru, ärkehertiginnan av Hohenberg, till Sarajevo., berättas det notisen. De mottogs högtidligt vid rådhuset.

När de lämnade rådhuset kastades en bomb mot ärkehertigens bil, men han lyckades avvärja den innan den exploderade. Explosionen skadade dock två personer ur följet samt flera andra. Gärningsmannen greps omedelbart.

Färden fortsatte, men plötsligt

Första sidan av Kaskö tidnings första nummer, publicerat den 1 juli 1914, och en kort notis om skotten i Sarajevo på sidan 6.

avlossades två pistolskott mot bilen. Det ena skottet träffade ärkehertigen i halsen, och det andra träffade hans hustru i magen. De skadade fördes till rådhuset, där de avled kort därefter.

Med tanke på att detta var gnistan som tände Första världskriget med alla de följder av detta vi lider av ännu i dag kunde man tänka sig att nyheten skulle ha krävt utrymme på första sidan och litet större rubrik. Med tidningar använde inte några stora rubriker på den tiden. Och Kaskö tidning kunde inte veta hur viktigt detta mord skulle bli, och det kunde ingen annan heller.

Tidningen utkom ända fram till 1961 varefter den under några år utkom i tre upplagor, en för Kaskö, en för Närpes och en för Övermark. Den lilla kommunen Övermark hade alltså en tid en alldeles egen tidning. År 1968 fick tidningen namnet Närpes Tidning, för att år 1980 förenas med Syn-Österbotten, en tidning som fortsättningsvis utkommer. Den har smeknamnet "Sydin".

Sydin införlivades sedan med en Vasa-centrerad tidningskoncern, som också utger Vasabladet och Österbottens tidning. Småningom överflyttades redi-

geringen av Sydin till Vasa.

Vårvintern 2024 såldes dessa tidningar till en nyhetskoncern i Sverige, Bonnier News.

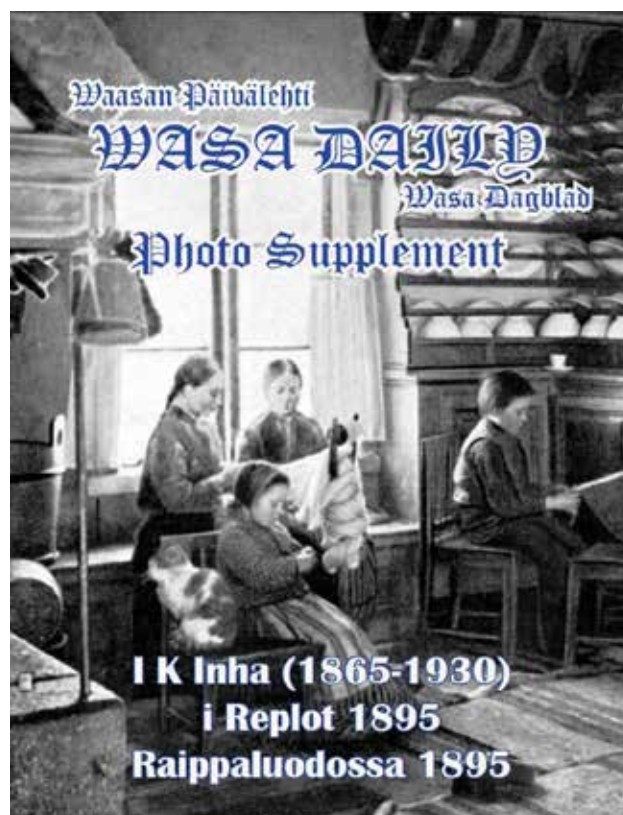
Då, för ett år sedan, levde många i den uppfattningen och för-

hoppningen att de österbottniska tidningarnas framtid skulle vara tryggad utan några större dramatiska förändringar.

Nu, ett år senare, händer något som av redaktionernas huvudförtroendeperson Anna Sourander i Vasabladet den 6 februari betecknas som en chock. Bonnier News tänker inleda omställningsförhandlingar med avsikten att minska personalstyrkan med nio personer, vilket är mera än 10%. Samtidigt planeras en överflyttning av papperstidningarnas redigeringsarbete till Sundsvall.

Kaskö tidning och dess arvinge Sydin har gått en lång väg, från Rådhusgatan i Kaskö till Sundsvall i Sverige. Det här är en utveckling som vi borde tala mer om. Någon kanske kan fråga sig om det är rätt att en traditionsrik lokaltidning för Kaskö med omgivning numera redigeras utomlands.

Photo Supplement

Fotobilaga - vpress.ovh

NYHETER

BILD: Österbottens välfärdsområde

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDE

Vasa hälsocentral får hedersomnämning som kandidatvänlig hälsocentral

Finlands Medicinarförbund har utsett Vasa hälsocentral till en av landets mest kandidatvänliga hälsocentraler. Utmärkelsen lyfter fram en god introduktion, starkt stöd och en positiv arbetsmiljö för läkarkandidater.

Vasa hälsocentral har fått hedersomnämning av Finlands Medicinarförbund för sitt arbete med läkarutbildning. Utmärkelsen bygger på en positiv arbetsmiljö där läkarstudenter får en bra introduk-

tion, stöd från seniora kollegor samt möjlighet att utvecklas genom handledning och återkoppling.

- Det finns alltid någon att fråga och vi hjälps åt. Vi satsar på både seniorstöd och kamratstöd, säger utbildningsöverläkare Hanna Kujanpää.

Starka satsningar på utbildning Österbottens välfärdsområde har under flera år fått erkännanden för sin satsning på läkarutbildning. Utbildningen koordineras på flera orter, bland

annat i Jakobstad, Malax, Korsholm och Närpes.

Vid Vasa hälsocentral arbetar läkare enligt en modell där en tredjedel är specialistläkare, en tredjedel är under specialisering och en tredjedel är nyutexaminerade läkare. Sedan sommaren 2024 har varje läkarkandidat dessutom en egen handledare.

- Det här ger mer individuell handledning och gör det lättare att ställa frågor, säger Kujanpää.

Överläkare Annika Leh-

musvuo gläds åt utmärkelsen och ser den som en bekräftelse på ett välfungerande system.

- Det känns bra att få erkännandet. Det är roligt att se att vi arbetat för rätt saker, säger hon.

Finlands Medicinarförbund delade ut hedersomnämningen vid sitt förbundsmöte den 23 november 2024.

Källa: Österbottens välfärdsområde

MED EN TABLETT SÅ KAN DU LÄSA DEN HÄR TIDNINGEN VAR SOM HELST:

som här vid Inre hamnen

BOSTADSLÖSHET **Vasa har det näst största antalet bostadslösa i förhållande till befolkningmängden**

Enligt en färsk utredning från Finansierings- och utvecklingscentralen för boendet (ARA) har bostadslösheten ökat i Finland. Vasa har det näst största antalet bostadslösa i förhållande till befolkningen.

Enligt ARA:s utredning fanns det år 2024 totalt 3 806 bostadslösa som bodde ensamma i Finland, vilket är 377 fler än året innan. Antalet bostadslösa som bor ensamma ökade för första gången sedan 2012.

Antalet långtidshemlösa och 110 familjer var hemlösa under en längre tid.

Hemlösheten är koncentrerad till de största städerna. En femtedel av de bostadslösa som bodde ensamma bodde i Helsingfors. Över hälften av de bostadslösa i Finland fanns i Helsingfors, Esbo, Åbo och Tammerfors. I

förhållande till folkmängden var antalet bostadslösa störst i Åbo (2,3 bostadslösa per 1 000 invånare), Vasa (1,7) och Tammerfors (1,6).

Långtidsbostadslösheten minskade i de flesta stora städer, men i Tammerfors mer än fördubblades antalet långtidsbostadslösa från året innan.

Största delen av de bostadslösa bodde tillfälligt hos vänner eller släktingar (63 %, 2 378 personer). Deras andel ökade från året innan. Också antalet bostadslösa som vistas utomhus, i trapphus eller i första hjälpen-härbärgen ökade från året innan (694 personer, 230 fler än 2023).

10 procent av de hemlösa övernattade i sovsalar och in-kvarteringsanläggningar och 9 procent på institutioner.

Det är oklart om den höga bostadslösheten i Vasa är en statistisk anomali eller ett verkligt problem. Frågan bör utredas närmare för att hitta lösningar för att minska bostadslösheten i Vasa.

KORSHOLM **Barn blir klimathjältar i Korsholm**

Korsholm satsar stort på framtidens hållbarhet genom att göra

sina barn och unga till äkta klimathjältar. I ett nyskapande projekt, finansierat av Svenska Folkskolans vänner och Svenska kulturfonden, har kommunen integrerat en "hållbarhetsstig" direkt i läroplanen. Nu får eleverna möjlighet att aktivt delta i att forma kommunens framtida klimatstrategi.

Skolorna har bildat engagerade klimatteam där elever och lärare tillsammans tar sig an viktiga utmaningar. De utforskar bland annat hur man kan minska matsvinnet, sortera sopor mer effektivt och förvandla skolgårdar med bärbuskar och äppelträd till gröna oaser. "Det är inspirerande att se hur barnen med kreativitet och engagemang tar ansvar för miljön," berättar Ulrica Taylor, pedagogisk planerare i Korsholm.

Ett av projektets höjdpunkter är de spännande hackathons där över 350 barn har deltagit. Här utvecklar eleverna egna lösningar på lokala hållbarhetsproblem – allt från att säkra rent vatten i framtiden till att optimera återvinning. Ett roligt inslag var ett disco där inträdet betalades med sorterat skräp, vilket satte både kreativitet och miljömedvetenhet på agendan. På gymnasiet finns även ett bytesrum för kläder, där elever kan byta ut det de inte längre behöver mot något nytt. Med innovativa idéer och praktisk hållbarhetsundervisning visar Korsholm att vägen mot en grönare framtid byggs bäst med unga hjältar i spetsen.

FIMLAB MEDDELAR **Ändringar i öppettiderna och**

verksamheten för provtagning inom öppenvården vid Fimlabs central-sjukhus i Oravais, Korsholm och Vasa

Vid Fimlabs enheter vid Oravais, Korsholm och Vasa centralsjukhus ändras ändringarna enligt följande:

Öppettiderna för Oravais-laboratoriet ändras från och med 24.2.2025. De nya öppettiderna är mån-fre kl. 7.30–14 (tidigare kl. 7.30–14.30).

Korsholms laboratorium är stängt tills vidare från och med 28.2.2025 på grund av renovering av lokalerna. Vi betjänar provtagningskunder vid Fimlabs övriga provtagningspunkter i Österbotten.

Öppettiderna för provtagning inom hälso- och sjukvården i Vasa ändras från och med 3.3.2025. De nya öppettiderna är mån-fre kl. 8–15 (tidigare kl. 7–15).

I och med ändringen av öppettiderna för laboratoriet i Oravais förenhetligas laboratoriets tjänster med den övriga regionala verksamheten och serviceefterskriften i välfärdsområdet. I och med ändringen av öppettiderna för provtagningen inom öppenvården på Centralsjukhuset stärks provtagningsrotationerna på morgonavdelningarna.

Ändringarna har planerats tillsammans med Österbottens välfärdsområde under en längre tid och de har inget samband med de omställningsförhandlingar som avslutades i februari.

VASA UNIVERSITET

Vasa universitet utvecklar byggnader till flexibla energikällor

Vasa universitet har fått betydande finansiering från Business Finland för ett forsknings- och utvecklingsprojekt som kommer att revolutionera energianvändningen i byggnader. I FlexiPower-projektet utvecklas en "Building as a Battery" (BaaB)-lösning som gör det möjligt att använda byggnaders befintliga infrastruktur som flexibla energikällor.

Målet med projektet är att skapa och kommersialisera en lösning som gör det möjligt för byggnaders värme- och kylsystem att dynamiskt reagera på elsystemets behov. Denna innovation erbjuder ett kostnadseffektivt och skalbart sätt att balansera elnätet utan stora initiala investeringar i batterier eller annan infrastruktur.

"Inom fastighetsägare har projektet fått ett varmt mottagande, framför allt på grund av att inga stora initiala investeringar krävs", säger Edi Sandblom från Vaasan universitet. "Marknaden är mycket osäker och därför är det svårt att beräkna återbetalningstiden för investeringar."

BaaB-lösningen kan generera betydande intäkter för fastighetsägare. Dessutom stöder den dem i att minska sitt koldioxidavtryck och främja ansvarsfull energihandling och hållbar utveckling. Den ökande användningen av förnybara energikällor kräver flexibla lösningar för att balansera

elsystemet. FlexiPower-projektets lösningar ger ett innovativt och effektivt tillvägagångssätt för detta. I projektets inledningsfas kommer man att fokusera på att testa och validera lösningen i verkliga byggnader i samarbete med partner. Målet är att undersöka lösningens lämplighet på flera olika marknader, både i Finland och utomlands. Projektet fortsätter till våren 2026.

Varför är detta en intressant nyhet?

Nytt perspektiv: Att använda byggnader som energikällor är ett nytt och innovativt sätt att se på energiproduktion och distribution.

Kostnadseffektivitet:

Lösningen kräver inga

stora initiala investeringar, vilket gör den attraktiv för fastighetsägare. Hållbar utveckling: Projektet stöder användningen av förnybara energikällor och minskar koldioxidavtrycket. Ekonomisk potential: BaaB-lösningen kan generera betydande intäkter för fastighetsägare. Denna nyhet är intressant för många läsare, som fastighetsägare, aktörer inom energibranschen, forskare och de som är intresserade av miljön. Den ger information om en ny och lovande teknik som kan revolutionera energianvändningen i byggnader och främja hållbar utveckling.

Källa: Vasa Universitet

VATTENDRAG

Exceptionellt varmt i Österbotten – vattennivåerna stiger

De österbottniska landskapen har upplevt en ovanligt varm inledning på året, vilket har påverkat regionens vattendrag betydligt. Framför allt de höga temperaturerna i slutet av januari har fått vattennivåerna och flödena i älvar och sjöar att stiga.

I början av januari låg vattennivåerna i vattendragen fortfarande nära de normala nivåerna för årstiden, men den varma väderperioden fick dem att stiga snabbt. På många håll är sjöarnas ytor nu flera tiotals centimeter högre än normalt. Till exempel Lappajärvi och Hirvijärvis reservoar är cirka 30 centimeter högre än genomsnittet.

Vattennivåerna i de reglerade sjöarna har redan börjat sänkas för att ge plats åt vårens smältvatten. Snömängden är på många håll mindre än genomsnittet för årstiden, och

det varma vädret har orsakat mellanliggande snösmältning och packning av snön.

Det finns också positiva nyheter: de stora älvarnas näringsinnehåll har i januari varit lägre än i höstas, och syresituationen har hållits god. Om vädret inte blir kallare, kommer sjöarnas istäcke troligen att vara tunt och kortvarigt, vilket i sin tur

bidrar till att hålla syresituationen god. I små och grunda sjöar samt stängda havsvikar kan det dock uppstå syrebrist.

Grundvattennivåerna har hållits höga tack vare den varma inledningen på året. Det tunna snö- och frostlagret har gjort det möjligt för grundvattenreserverna att fyllas på under smältperioderna.

Sammantaget är situationen i de österbottniska vattendragen exceptionell, men överlag bra. Det varma vädret har medfört sina egna utmaningar och möjligheter, och vattendragens tillstånd övervakas noggrant.

KÄLLA: SydÖsterbottens NMT-central

VAASA POHJANMAA-tidningen

Vaasa Pohjanmaa-tidningen utkommer för första gången den 26 februari

Vasaregionen får en ny tidning när Vaasa Pohjanmaa lanseras på nätet den 26 februari.

Tidningen är Vaasa Insiders senaste projekt och fokuserar på att ge läsarna aktuell information om vad som händer i Vaasa och Vasaregionen.

Webbtidningen är fullspäckad med nyheter, politik, kultur, sport och ekonomi, med särskilt fokus på kommande evenemang. Tidningen finansieras av prenumerationer och annonsförsäljning.

Vaasa Pohjanmaa ges också ut som en papperstidning, men den avviker något från den ursprungliga planen. Pilottidningen som kom ut i november gav en bra bild av hur en riktig tidning kan se ut. Pilottidningen fick ett mycket gott mottagande av både läsare och annonsörer.

”Från pilotnumret trycktes över 30 000 tidningar som delades ut gratis i Vaasa, Laihela och på några ställen i Korsholm. Det visade sig vara ett mycket bra koncept, så vi kommer att fortsätta med det, säger Peter Stolpe, verkställande direktör och chefredaktör för Vaasa Insider.

Från början var det tänkt att tidningen skulle ges ut en gång i veckan, men ges nu ut fyra gånger om året. Upplagan är cirka 30 000 exemplar och tidningen delas ut gratis.

– Papperstidningen fungerar främst som ett skyltfönster där vi samlar de viktigaste nyheterna och artiklarna i regionen från vår hemsida, säger Stolpe.

Alla som redan har prenumererat på papperstidningen tillsammans med onlinetidningen

kommer att informeras under de kommande dagarna om de bara vill prenumerera på onlinetidningen. Det här alternativet är också billigare, endast 99 euro per år.

Den första gratistidningen i pappersform kommer att delas ut redan i samband med lanseringen av webbtidningen i februari.

ÅRETS MUSEUM

Elina Bonelius, museichef i Vasa, väljer Årets museum

Den finska museiföreningen och ICOM Finlands kommitté delar ut priset för Årets museum 2025. Tre museer har valts ut som finalister i denna prestigefyllda tävling: Lahti-museerna, Mediamuseet och Arkivet Merkki, samt Tornedalen Museum.

Tävlingen om titeln Årets museum är hård, med finalisterna som visar upp sin innovation och relevans i dagens samhälle. Enligt ordföranden för prisutdelningskommittén, Maj Meriluoto, "var tävlingen om finalistplatserna återigen mycket jämn. Årets finalister utmärkte sig för sin kreativitet och påverkan."

Prisutdelningskommittén kommer att besöka de finalistiska museerna under våren och kommer att presentera priserna vid National Museum Days-galan i Pori den 22 maj 2025.

Priset för Årets museum erkänner ett museum som har förbättrat synligheten och påverkan av museisektorn i sitt område. Detta kan också inkludera prestationer relaterade till samlingar, utställningar, museipedagogik eller andra innovativa aktiviteter.

Lahti-museerna består av fyra fascinerande platser som har resonerat med allmänheten. Deras verksamhet förenas av teman kring inkludering och välbefinnande, samtidigt som de tar hänsyn till natur och miljö.

Mediamuseet och Arkivet Merkki har genomgått en omfattande transformation. Det nyrenoverade och omdöpta Merkki förespråkar journalistik, yttrandefrihet och demokrati.

Tornedalen Museum exemplifierar gränsöverskridande samarbete och brytande av gränser. Det fungerar som ett utmärkt exempel på hur kultur och his-

torian kan främja meningsfulla kopplingar.

Årets kommunikationsprestation

I år kommer även en framgångsrik kommunikationsinsats inom museisektorn att erkännas. Priset för Årets kommunikationsprestation kommer att ges till ett projekt som utmärker sig positivt.

Finalisterna för 2025 års kommunikationsprestation är omdöpt av Östra relationsmuseet och kommunikationsinsatserna för utställningen av Lekomuseet från Tokyo till Tapiola.

"Finalisterna var två exceptionellt välplanerade och professionellt genomförda kommunikationsprojekt som nådde en bred publik, både i media och bland allmänheten. Framgångsrik kommunikation har introducerat nya verksamhetsmodeller och initierat diskussioner inom museisektorn," säger Maj Meri-

luoto, ordförande för prisutdelningskommittén.

Kommittémedlemmarna för åren 2023–2025 inkluderar Maj Meriluoto (ordförande), Minna Sartes (integrationschef, Åbo stad), Eeva Teräsvirta (kulturpolitisk rådgivare, Utbildnings- och kulturministeriet), Pasi Huttunen (journalist från Outokumpu), Elina Bonelius (museichef i Vasa), Erik Tirkkonen (utställningskurator, Nationalmuseum) och Taina Pieski (direktör för Siida Museum, representant för 2024 års Årets museum-vinnare). Kommitténs sekreterare är Kirsti Ruissalo, kommunikationsexpert vid den finska museiföreningen.

Källa: Finlands Museiförbund, pressmeddelande

KRONOMAGASINET

Vasa Kronomagasinet – En skyddad skatt från det förflutna

IVasa på stranden intill fängelset står en ståtlig byggnad i rött tegel, som berättar historier om det förgångna seklets Vasa. Denna byggnad är Vasa Kronomagasinet, som nyligen skyddats av NTM-centralen i Södra Österbotten.

Kronomagasinet historia börjar 1867, då länsarkitekten C.A. Setterberg ritade det för att ersätta det gamla kronomagasinet, som hade klarat sig undan branden i Gamla Vasa. Det nya magasinet stod klart 1872 och representerar den sparsmakade tegelgotiken som Setterberg föredrog.

Byggnadens fasader indelas av lisener, som delar in ytorna i lika stora sektioner.

Högst upp löper en rundbågsfris, som kröner tegelväggarna. Innanför den tjocka tegelstommen döljer sig en tvåvånings timmerstomme, som är indelad i fem separata spannmålssilor. Dessa silor är i två våningar och rymde sammanlagt cirka 3,3 miljoner liter spannmål. De små fönsteröppningarna med ställuckor i fasaden ger inte mycket ljus, men de vittnar om byggnadens ursprungliga användningsområde.

Vasa Kronomagasinet är en del av den nationellt värdefulla byggda kulturmiljön vid stadsstranden. Tillsammans med Hovrätten, den tidigare Vattendomstolen och Länsfängelset ingår det i samma serie av offentli-

ga byggnader, som dominerar Vasas parkområde i engelsk stil vid stranden.

Mellan 1820 och 1912 byggdes omkring 20 kronmagasin och sockenmagasin i Finland. Vasa Kronomagasinet är dock unikt, eftersom det är det enda "stadsmagasinet" med en tegelfasad, vars interiörer till största delen har bevarats i sitt ursprungliga skick.

Kronomagasinet användes av försvarsmakten mellan 1926 och 1999, varefter det överlämnades till staden. Skyddet av byggnaden är viktigt, eftersom det är en del av Finlands byggnadshistoria och kulturarv. Kronomagasinet berättar historier om tidigare generationers liv och

arbete, och bevarandet av det är en hyllning till dem.

Skyddsbeslutet säkerställer att Vasa Kronomagasinet bevaras som en del av stadens kulturmiljö och att även framtida generationer kan ta del av denna unika byggnad. KÄLLA: Sydösterbottens NMT-central,

Inne i Kronomagasinet Bild Juhani Hallasmaa, Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus.

NYHETER

MUSEER

En magnifik samling mynt och medaljer utställd på Österbottens museum

En mångsidig samling. I utställningen visas pengar från olika epoker, såsom perioden med svenskt och ryskt styre, självstyreperioden och republiken Finland.

Det finns rariteter, som mynt över tusen år gamla, stora kopparmynt eller ploomus, och medaljer, varav den äldsta går tillbaka till 1631.

Mauritz Hallbergs arv

Statsrådet Mauritz Hallberg (1851–1924) var en passionerad samlare som tillsammans med sin son Ejnar Hallberg (1880–1974) kompletterade samlingen. Hallbergsgården donerade samlingen till museet 1956 och nu har allmänheten möjlighet att utforska denna unika skattkammare.

Publikationer

Dessutom har museet gett ut en bok om medaljerna ur Hallbergsamlingen 2021 och mynten håller på att bli en tvådelad publikation, vars första del kommer ut under våren.

Välkommen att utforska historien

Österbottens museum erbjuder en unik möjlighet att dyka in i svunna tiders värld med hjälp av sin samling av mynt och medaljer. Det renoverade pengarummet är öppet under museets öppettider. Foto: Christoffer Björklund (Källa: STTinfo/Vasa stad)

**De, som vet
litet mera
är
De, som läser
Wasa Dagblad**

STADSTEATERN

Vasa Stadsteater tar sig an identitetskris och sexualitet i ny pjäs

Vasa Stadsteater har premiär på Cock, en pjäs av Mike Bartlett, i februari. Pjäsen utforskar teman som identitetskris, sexualitet och svårigheten att definiera sig själv. Sini Pesonen, som tidigare regisserade Det försvunna landet på teatern 2022, återvänder för att regissera Cock.

Cock berättar historien om John, som har haft ett långvarigt förhållande med en man, men som nu för första gången känner sig attraherad av en kvinna. Oförmögen att förstå sina känslor kallar John på sin pojkväns far för att få hjälp att fatta ett beslut. Pjäsen ifrågasätter vem som får definiera vad vi vill om vi inte kan definiera det själva.

Regissören Sini Pesonen beskriver pjäsens text som "fin och intelligent". Hon hoppas att produktionen ska vara som John,

som inte vill definiera sig själv. Oiva Nuojua, som spelar huvudrollen, säger att Johns karaktär är fascinerande, men saknar kontakt med sig själv, vilket hindrar honom från att få kontakt med andra.

I rollerna ser vi Oiva Nuojua, Petteri Hautala, Sonja Halla-aho och Jorma Tommila. Pjäsen rekommenderas för publik över 15 år och varar i cirka två och en halv timme, inklusive en paus. Produktionen är ett samarbete med Vasa Seta rf.

Cock har premiär på Vasa Stadsteaters Julia-scen torsdagen den 20 februari. En förhandsdiskussion hålls på Teaterrestaurang Kulma dagen innan.

Cock (2025). Oiva Nuojua och w Petteri Hautala. Foto: Kasper Dalkarl

NYHETER

Ateneum: 1800-talets konstnärer från Vasa, Fanny Churberg och Alexandra Frosterus-Såltin, i utställningen *Gränsöverskridarna*

Fanny Churberg: *Flickor på stranden* (1869). Finlands Nationalgalleri / Konstmuseet Ateneum, gåva av Arvid Sourander. Bild: Finlands Nationalgalleri / Jenni Nurminen

När Ateneum öppnar dörrarna till utställningen *Gränsöverskridarna* den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst.

Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den djärva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Under 1800-talet var det en självklarhet för konstnärer att resa utomlands för att utbilda sig, och för kvinnliga konstnärer innebar det en särskild utmaning. De kunde inte studera vid de traditionella konsta-

kademierna utan var hänvisade till privata lärare eller skolor som män hade grundat för kvinnor. Vägen till en konstnärlig karriär krävde beslutsamhet och uppoffringar – och det var precis vad dessa kvinnor visade prov på.

Utställningen belyser inte bara deras konstnärliga skicklighet utan också den banbrytande roll de spelade för framtida generationer av kvinnliga konstnärer, inklusive Helene Schjerfbeck och Ellen Thesleff. Med målningar, teckningar och skulpturer av över 50 konstnärer från Norden, Baltikum, Tyskland och Polen kastar *Crossing Borders* nytt ljus över tidigare förbisedda konstnärskap och presenterar verk som aldrig tidigare visats i Finland.

Ateneum fortsätter härmed sin roll som pionjär inom forskning om kvinnliga konstnärer. Utställningen, som är kuraterad av Anne-Maria Pennonen, ger en ny förståelse för den tyska konstscenens betydelse vid sidan av den franska, och uppmärksam-

mar de nätverk som möjliggjorde kvinnliga konstnärers verksamhet. Bland de internationella namnen i utställningen finns Jeanna Bauck, Elisabeth Jerichau-Baumann, Amalia Lindegren och Bertha Wegmann.

Efter sin visning i Helsingfors tar utställningen steget ut i världen – på hösten 2025 öppnar den på Kunstpalast i Düsseldorf, en av dess samarbetspartners. Bland de utlånande institutionerna finns också Alte Nationalgalerie i Berlin, Nationalmuseum i Stockholm, Ny Carlsberg Glyptotek i Köpenhamn och National Gallery of Denmark.

Den konsthistoriskt betydelsefulla utställningen kompletteras av en omfattande katalog på svenska, finska och engelska, med texter av internationella forskare. För alla som fascinerats av konst, historia och de banbrytande kvinnor som format vår visuella kultur, är *Gränsöverskridarna* en utställning som inte får missas.

SEINÄJOKI

Goda nyheter från Seinäjoki!

Seinäjoki har vind i seglen! Staden håller på att få ny fart inom kultur, turism och marknadsföring. Det finns goda nyheter för både lokalbefolkningen och besökare.

Kyrkan ritad av Alvar Aalto som världsarv?

Seinäjokis landmärke, Slättens kors-kyrkan, kan gå en lysande framtid till mötes. Museiverket har föreslagit att kyrkan ska tas upp på Unescos världsarvslista. Det skulle vara ett viktigt erkännande av kyrkans arkitektur och kulturhistoriska betydelse.

Tangomarkkinat tillbaka på YLEs kanaler

Tangomarknaden i Seinäjoki får den synlighet den förtjänar när den återvänder till Yles tv-kanaler. Detta innebär att evenemanget igen når en bred publik och ger Seinäjoki positiv publicitet. Tangomarknaden är en inte-

grerad del av den finska kulturen, och dess återkomst till den nationella televisionen är en stor sak för både evenemanget och hela staden.

Själö pjäs på Seinäjoki Teater

Seinäjoki Teater erbjuder kulturupplevelser när de är som bäst. I det aktuella programmet står bland annat pjäsen Själö som berättar en gripande historia om Själös historia. Pjäsen har fått ett bra mottagande, vilket är en stor anledning att gå på teater i Seinäjoki.

Seinäjoki satsar på marknadsföring

Seinäjoki deltar aktivt i marknadsföringen av staden och dess utbud. På Vasa Resemässa 3.2.2025 hade Seinäjoki en stark närvaro och stadens stånd var livliga. Marknadsföringsinsatserna kommer säkert att locka nya turister och intresserade till Seinäjoki.

Seinäjoki är ett bra ställe att vara på

På det hela taget är Seinäjoki en levande och utvecklande stad med mycket att erbjuda

Vänster: Seinäjoki deltog Vasa Resemässa 3.2.25 Höger: Seili-play, Natalil Lintala. Seinäjoki stadsteater, fotograf Jukka Kontkanen Nedan Slättens kors-kyrkan

både invånare och besökare. Kulturupplevelser, evenemang och bra marknadsföring gör Seinäjoki till ett attraktivt resmål. Därför lönar det sig att bekanta sig med Seinäjoki och dess mångsidi-

ga utbud!

Och det är bra att komma ihåg att när din granne mår bra, mår vi bra här i Vasa också.

MUSEER I VASA

Antalet museibesökare i Vasa låg på en hög nivå år 2024

Över 50 000 besökare besökte Vasas museer under 2024, enligt ett pressmeddelande från museerna.

När man räknar med pop up- och vandringsutställningarna i Österbotten steg det totala antalet besökare till nästan 65 000. Det populäraste besöksmålet var Österbottens museum, som hade 20 612 besökare.

Museernas popularitet försvagades inte av ett år av förändringar

Det skedde betydande förändringar i Vasas museer under 2024, men besökarantalet låg ändå på en hög nivå. Museichef Elina Bonelius berättar att till exempel verksam-

heten vid Vasa Konsthall överfördes till Konstnärsgillet i Vasa i början av året och att museernas öppettider förkortades från och med sommaren, eftersom dörrarna var stängda på tisdagar. Trots dessa förändringar var museernas popularitet fortfarande stark.

- Förra årets rekordsiffror missades bara av några tusen besökare, vilket visar att våra museer lockar publik med sitt breda utbud. Jag är särskilt nöjd över det ökade antalet besökare på Gamla Vasa museum, säger Bonelius.

Landskapsmuseets vandringsutställningar nådde en bred bredd

I sin roll som landskapsmuseum producerade Vasa museer två pop up-utställningar och flera

ambulerande utställningar i Österbotten. De ambulerande utställningarna lockade sammanlagt 14 390 besökare, vilket ökar museernas räckvidd regionalt.

Sju nya utställningar under 2025

År 2025 kommer Vasa museer att presentera sju nya tillfälliga utställningar, av vilka den första öppnas i april-maj. Utbudet består av såväl lokal och nordisk konst som naivitet. Österbottens museum öppnar också ett förnyat penningrum och Tikanojas konsthem ställer ut sina egna samlingar.

Dessutom turnerar systrarna Lundgrens vandringsutställning Ostrobothnia runt i sex kommuner i Österbotten och presenterar verk av

tre Vasabaserade konstnärer.

Öppettider och renoveringar 2025

Från och med januari är det bara Österbottens museum som har öppet på söndagar, medan Tikanojas konsthem och Kuntsi moderna konstmuseum stänger sina dörrar på söndagar för att spara pengar. Bonelius beskriver lösningen som olycklig men nödvändig.

"Österbottens museum valdes till öppningsdestination på söndagar, eftersom det har det bredaste utbudet och är det populäraste av våra museer sett till antalet besökare", berättar Bonelius.

Tikanojas Art Home är stängt sommaren 2025 på grund av fasad- och takrenoveringar samt

renoveringar inomhus. Museet öppnar igen i slutet av september med nya utställningar.

Positiv feedback från publiken

Museernas utställningar har fått positiv respons från allmänheten. Till exempel utställningar av Eero Järnefelt, Meta Isæus-Berlin, Ritva Kovalainen och Sanni Seppo har väckt stort intresse. Många besökare har återvänt för att se samma utställning flera gånger.

År 2025 ordnas guide- rundturer på lördagar i Tikanojas konsthem och Kuntsi museum för modern konst samt på söndagar i Österbottens museum. Under guidningarna fördjupar vi oss i de växlande utställningarnas teman och bakgrunder.

ÖSTERBOTTENS VÄLFÄRDSOMRÅDE

Ett par hundra ledprotesoperationer fler per år

Över 8 000 operationer gjordes i Vasa år 2024 – väntelistorna för ledprotesoperationer har kortats

År 2024 gjordes totalt 8 358 operationer vid Vasa centralsjukhus, varav 6 222 var planerade och 2 136 akuta. Av dessa var cirka 700 ledprotesoperationer. Särskilt minskningen av väntetiderna för ledprotesoperation har varit en betydande förbättring, eftersom det innebär att boende i området inte behöver resa någon annanstans för att få en ny höft- eller knäprotes.

Ledproteskirurgi är ett multidisciplinärt ingrepp, där det förutom kirurgen även finns en underläkare, en instrumentsjuksköterska, en narkosläkare och en tillsynssjuksköterska. I välfärdsregion Österbotten har operationsköerna kortats genom ytterligare operationspass. Detta har varit möjligt tack vare ett nära samarbete mellan experter från många olika områden, såsom kirurger, sjuksköterskor, narkosläkare, instrumentvårdare och sjukgymnaster.

- Tvärvetenskapligt samarbete i operativ verksamhet och kompetent och flexibel personal är nyckeln till vår framgång för att nå vårt mål, säger Saija Seppelin, omvårdnadsdirektör på Akutsjukhuset.

Corona-pandemin ökade sjukvårdens skulder

Det finns många orsaker bakom de långa väntelistorna för ledprotesoperationer, varav en är den medicinska skulden som ackumulerats under coronaviruspandemin.

- Behovet av ledprotesoperationer växer ständigt. Slitaget på lederna hos äldre har gått så långt att det finns en ökande efterfrågan på operation, säger Erno Lehtonen-Smeds, överläkare i ortopedi.

Det finns dock ingen åldersgräns: artros kan utvecklas i unga år, till exempel till följd av reumatism eller skada. Ledprotesoperationer görs på personer så unga som 40-50 år, men den största patientgruppen är de i åldern 70-80 år.

Ytterligare operationer på kvällar och helger 2023 introducerades en ny modell på Vasa centralsjukhus för att effektivisera ortopediska operationer. Tack vare detta utfördes mer än hundra ytterligare höft- och knäprotesoperationer årligen.

Operationer utfördes utanför arbetstid torsdag kvällar och lördagar från april 2023 till slutet av maj 2024.

- Det var lätt att hitta entusiastiska arbetare för ytterligare skift. Alla har arbetat mot ett gemensamt mål, så att patienterna inte ska behöva vänta orimligt länge på nödvändiga operationer, säger Lehtonen-Smeds.

Tidigare kunde invånare i Österbotten uppsöka operation någon annanstans i Finland i hopp om kortare köer. Vasa centralsjukhus kan nu även erbjuda akuta ledprotesoperationer.

Snabb återhämtning och nöjda patienter Sjukhusvistelsen efter ledprotesoperation är kort - patienterna skrivs vanligtvis ut 1-3 dagar efter operationen. Återhämtningen från höftledsoperation är ofta något snabbare, medan slutenvården efter knäprotesoperation vanligtvis varar 2-3 dagar.

- Vi planerar också dagkirurgi, där patienter i gott skick kan komma till sjukhuset på morgonen, opereras och åka hem samma dag, säger Lehtonen-Smeds.

Patientnöjdheten i Österbottens friskvårdsregion mäts med indexet Net Promoter Score (NPS), som utvärderar kundupplevelsen ur ett rekommendationsperspektiv. År 2024 var den operativa NPS så hög som 90, vilket är ett utmärkt resultat.

- Ledproteskirurgerna i Vasa är erfarna och professionella och patienterna har varit nöjda med den behandling de fått, bekräftar Lehtonen-Smeds. Foto: Heidi Kurvinen Österbottens välfärdsregion

Över 65-åringar kan gå till privatläkare i höst för 28 euro

Finlands regering planerar att införa ett nationellt valfrihetsförsök där personer över 65 år kan besöka en privat allmänläkare för samma avgift som i den offentliga hälsovården, det vill säga 28 euro per besök.

Förslaget, som nu skickats på remiss, syftar till att förbättra tillgängligheten till hälsovård för äldre och avlasta den offentliga sjukvården.

Valfrihetsförsöket, som förverkligas genom FPA-ersättningar, ska pågå från den 1 september 2025 till slutet av 2027. Under hösten 2025 kan försöket utnyttjas för två läkarbesök, medan det från 2026 gäller tre besök per år. FPA ersätter den del av besökskostnaden som överstiger 28 euro direkt till tjänsteleverantören.

Fokus på snabba läkarbesök och centrala undersökningar

Förutom läkarbesök omfattar försöket ersättning för vissa diagnostiska undersökningar, såsom blodprov, urinprov, EKG och lungröntgen. FPA fastställer listan över ersättningsbara undersökningar separat. Laboratorieprover och provtagningar som ordinerats av en allmänläkare inom försöket ersätts till hälften av det fastställda maxpriset.

Enligt socialtrygghetsminister Sanni Grahn-Laasonen ska försöket främst gynna dem som är i behov av mer sjukvård i takt med ökad ålder men som inte längre omfattas av företagshälsovård. "Målet är att förbättra tillgången till primärhälsovård för pensionärer och minska köerna till läkarbesök," säger hon.

Prisreglering och konkurrens mellan tjänsteleverantörer
Privata hälsovårdsaktörer måste teckna ett avtal med FPA för att delta i

försöket. Staten fastställer genom förordning en prisgräns för de ersättningsbara tjänsterna, vilket ska förhindra kostnadsstegringar och säkerställa att patientens kostnader hålls rimliga.

Om en tjänsteleverantör erbjuder vård till ett lägre pris än maxbeloppet kan patientens självrisksumma bli mindre än 28 euro. Försöket skapar därmed både pris- och kvalitetskonkurrens mellan privata läkarstationer.

Större valfrihet och kortare köer

Syftet med försöket är att utveckla FPA-ersättningsystemet som en del av den övergripande hälsovården, ge patienterna mer valfrihet och minska belastningen på den offentliga hälsovården.

"Genom försöket kan vi erbjuda en snabbare väg till allmänläkare utan förhandsbedömning och ge patienter större möjlighet

att själva välja läkare och vårdplats. Möjligheten att träffa samma läkare vid flera tillfällen bidrar också till bättre kontinuitet i vården," säger Grahn-Laasonen.

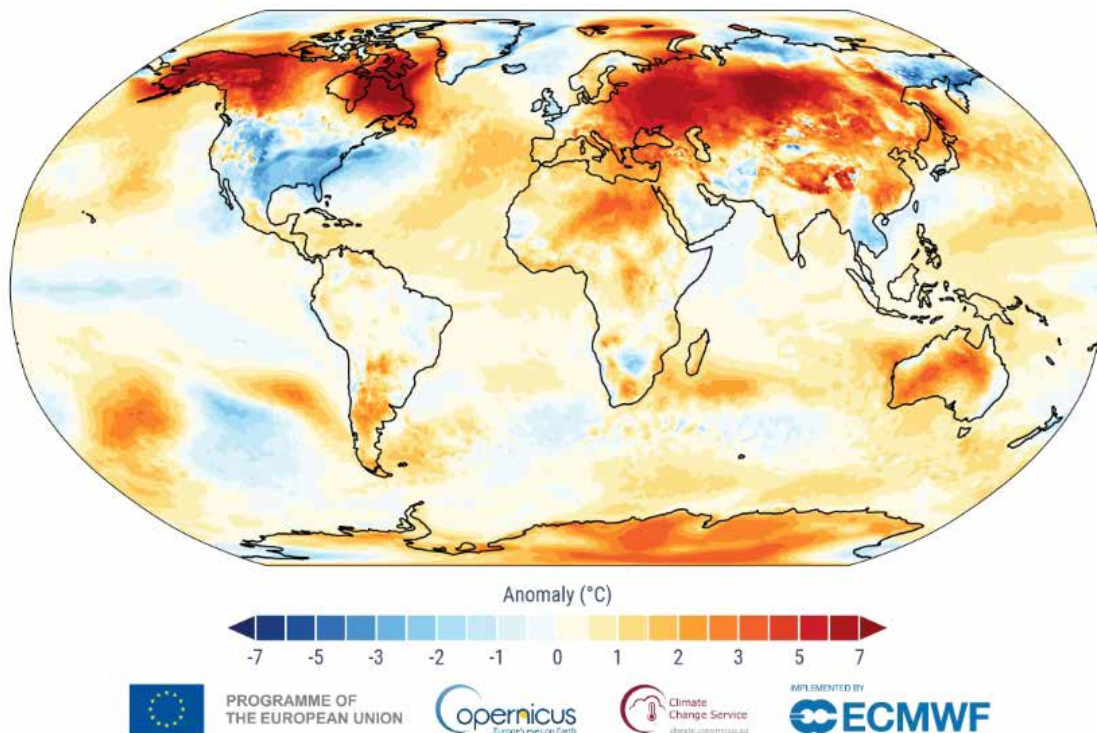
Försöket beräknas öka FPA:s ersättningskostnader med cirka 27,6 miljoner euro år 2025, varav statens andel är ungefär 14,2 miljoner euro. Under 2026 och 2027 beräknas kostnaderna stiga till cirka 82,9 miljoner euro per år, där staten står för 42,6 miljoner euro årligen.

Regeringen har reserverat sammanlagt 335 miljoner euro för att utveckla FPA-ersättningar under perioden 2024–2027. Förslaget ingår i regeringens andra tilläggsbudget för 2025 och behandlas i samband med den.

Försöket inleds hösten 2025 och avslutas vid årsskiftet 2027.

Källa: Statsrådet

NYHETER - KLIMATFÖRÄNDRINGEN

Surface air temperature anomaly for January 2025 relative to the January average for the period 1991-2020. Data source: ERA5. Credit: C3S/ECMWF.

Januari 2025 hetast i historien, rapporterar Copernicus

År 2025 har inletts med alarmerande klimatrekord, eftersom januari enligt nya uppgifter från Copernicus Climate Change Service (C3S) officiellt var den varmaste i världens nutida historia.

Trots uppkomsten av La Niña, som vanligtvis har en kylande effekt på den globala temperaturen, steg den genomsnittliga yttemperaturen till 13,23 °C, vilket avsevärt överskred historiska normer.

Global temperaturökning- Uppgifterna visar att januari 2025 var 0,79 °C varmare än genomsnittet för 1991-2020 och svindlande 1,75 °C jämfört med förindustriell tid. Det är 18:e gången under de senaste 19 månaderna som

den globala medeltemperaturen har överskridit den tröskel på 1,5 °C som definieras i Parisavtalet som en kritisk gräns för att mildra effekterna av klimatförändringarna. Under den rullande 12-månadersperioden från februari 2024 till januari 2025 var medeltemperaturen dessutom 0,73 °C över referensscenariot för 1991-2020, vilket innebär en ökning med 1,61 °C jämfört med förindustriella nivåer. Även om C3S ERA5-datasetet belyser denna trend kan skillnader mellan olika klimatövervakningssystem ändra denna siffra något.

Regionala skillnader i temperaturavvikelser

Europa upplevde en betydande uppvärmning i januari 2025, med en medeltemperatur på mellan 1,80 °C och 2,51 °C över genomsnittet för 1991-2020. Detta gjorde det till den näst varmaste januari i Europas historia, strax efter

januari 2020, då en avvikelse på 2,64 °C uppmättes.

Temperaturökningarna i södra och östra Europa, inklusive västra Ryssland, var kraftigare, medan länder som Island, Storbritannien, Irland, norra Frankrike och norra Fennoskandien upplevde kallare temperaturer än genomsnittet.

Utanför Europa uppmättes extrem värme i nordöstra och nordvästra Kanada, Alaska och Sibirien samt delar av södra Sydamerika, Afrika, Australien och Antarktis. Däremot observerades signifikanta köldanomalier i USA, östra Ryssland, Arabiska halvön och Sydostasien.

Klimattrender och klimateffekter

De rekordhöga temperaturerna i januari 2025 förstärker den pågående globala uppvärmningstrenden som forskare länge har varnat för.

Att de globala temperaturerna fortsätter att vara höga, trots de förväntade avkylande effekterna av La Niña, belyser de intensifierade effekterna av klimatförändringar orsakade av människan.

Copernicus klimatförändringstjänst understryker att det är nödvändigt med fortsatta övervaknings- och begränsningsinsatser för att hejda temperaturökningarna och minimera de allvarligaste konsekvenserna av klimatförändringarna.

De nya uppgifterna understryker ytterligare hur brådskande det är med internationella klimatåtgärder för att uppfylla målen i Parisavtalet och begränsa den globala temperaturökningen till hållbara nivåer.

NYHETER

Kyrkans medlemsantal minskade något – Fortfarande över 3,5 miljoner finländare med i kyrkan

Evangelisk-lutherska kyrkans medlemsantal minskade något under 2024, men fortfarande är över 3,5 miljoner finländare med i kyrkan.

Enligt den senaste statistiken hade kyrkan 3 506 207 medlemmar i slutet av 2024, vilket är 62,2 procent av Finlands befolkning. Året innan var motsvarande siffra 63,5 procent och 3 559 811 medlemmar.

Kyrkans forskningscentrums prognos höll i stort sett. Antalet personer som gick med i kyrkan under 2024 var drygt 23 000, vilket var en förväntad ökning. De flesta som gick med var i åldern 30–39 år. Även ungas intresse för kyrkan märktes, då över 1 900 ungdomar gick med i kyrkan i samband med sin konfirmation.

Kyrkans medlemsantal påverkas också av antalet avlidna (cirka 45 900) och antalet döpta under

1 år (cirka 20 700). Antalet döpta är dock i verkligheten högre, cirka 26 100, eftersom en del barn i statistiken klassificeras som medlemmar i kyrkan då dopet dröjt.

Under 2024 gick drygt 51 300 personer ur kyrkan, vilket är färre än året innan. De flesta som gick ur var i åldern 20–29 år.

– Millenniegenerationens och Z-generationens rörelser in och ut ur kyrkan är ett långvarigt fenomen. Ett ökat

intresse för kristen tro bland unga i konfirmationsåldern är också särskilt anmärkningsvärt, det syns i att allt fler går med i kyrkan under konfirmationen, konstaterar forskaren Veli-Matti Salminen från Kyrkans forskning och utbildning.

Källa: EVL pressmeddelande

Bild: Kyrkan i Närpes

NYHETER

Volodymyr Zelenskyj i München den 15 februari: Europas väpnade styrkor måste skapas

Den 15 februari talade Ukrainas president Volodymyr Zelenskyj vid säkerhetskonferensen i München och förespråkade en enad europeisk militär styrka. Han lyfte fram Rysslands pågående aggression, de förändrade transatlantiska relationerna och behovet av att Europa tar ansvar för sin säkerhet.

Rysslands fortsatta hot mot Europas säkerhet

Zelenskyj betonade Rysslands senaste provokationer, inklusive en drönarattack mot kärnkraftverket Tjernobyl. Han varnade för Moskas planer på att utöka sin militär med 150 000 soldater och det växande hotet från ryska styrkor i Belarus. Dessutom noterade han den potentiella inblandningen av nordkoreanska soldater, vilket väckte oro för ytterligare upptrappning.

Europas behov av militär självförsörjning

Zelenskyj uppmanade de europeiska ledarna att inrätta Europas väpnade styrkor och hävdade att kontinenten inte längre kan förlita sig enbart på USA:s stöd. Även om Nato fortfarande är av avgörande betydelse, betonade han att Europa måste utveckla sin egen säkerhetsram för att självständigt kunna möta hot.

Strategiskt samarbete och utveckling av försvarsindustrin

Ukraina har framstått som ledande inom modern krigföringsteknik, särskilt inom drönarproduktion. Zelenskyj föreslog utökade europeiska investeringar i ukrainsk försvarstillverkning, med hänvisning till Danmarks samarbetsmodell. Han uppmanade de europeiska nationerna att producera viktig militär utrustning på hemmaplan för

att säkerställa självförsörjning.

En enad europeisk utrikespolitik och Natos roll

Zelenskyj hävdade att Europa måste tala med en röst i diplomatiska frågor och säkerhetsfrågor. Han kritiserade tidigare förhandlingar med Ryssland som utslöt Ukraina och betonade behovet av en samordnad europeisk strategi. Samtidigt som han bekräftade Ukrainas Nato-ambitioner, föreslog han en alternativ europeisk säkerhetsstruktur centrerad kring Ukraina

Ihållande påtryckningar på Ryssland

Zelenskyj varnade för att låta på sanktionerna eller inleda förhastade förhandlingar med Putin. Han betonade att Rysslands krigsdrivna ekonomi kräver fortsatt tryck med militära, ekonomiska och politiska medel.

En uppmaning till europeisk styrka och enighet

Zelenskyjs tal var en direkt vädjan till Europa att ta ansvar för sitt försvar. Han skisserade fem huvudprioriteringar: att skapa Europas väpnade styrkor, att ena den europeiska utrikespolitiken, att upprätthålla ett starkt amerikanskt partnerskap, att stärka internationell rätt och att öka trycket på Ryssland. Hans avslutande budskap: 2025 måste bli "Europas år", där kontinenten hävdar sig som en mäktig och oberoende säkerhetsstyrka.

Allt material som visas på www.president.gov.ua webbplats är licensierat under en Creative Commons Erkännande-IckeKommersiell-IngaBearbetningar 4.0 International. Det är tillåtet att använda material som publiceras på webbplatsen under förutsättning att du länkar till www.president.gov.ua oavsett om materialet används helt eller delvis.

KOMMUNAL- och OMRÅDESVALET 2025

Välfärdsområdes- och kommunalvalet 2025

Valdag söndagen den 13 april 2025.
Förhandsröstning i Finland den 2 april–8 april 2025
Förhandsröstning utomlands den 2 april–5 april 2025

Mer än en femtedel av fastlandskommunerna minskar fullmäktiges storlek för perioden 2025–2029

Kommunförbundets senaste utredning om fullmäktiges storlek visar att över en femtedel av fastlandskommunerna kommer att göra ändringar i fullmäktigestorleken under den kommande perioden.

Uppgifterna baserar sig på information från kommunerna. Totalt 61 kommuner minskar antalet fullmäktigeledamöter, och Vaala är den enda kommunen som utökar fullmäktiges storlek. Förändringarna visar att kommunerna anpassar sig till ekonomiska och demografiska utmaningar.

”Ändringarna i antalet fullmäktigeledamöter är en följd av olika behov och utmaningar i kommunerna. I vissa kommuner görs minskningen av fullmäktige som en del av ett program för balansering av ekonomin. Mindre fullmäktige anses också ha fördelen att beslutsfattandet är effektivt och att kostnaderna minskar, men samtidigt måste man fundera över hur man kan garantera en mångsidig representation och små gruppers röst”, säger forskningschef Marianne Pekola-Sjöblom.

Viktiga punkter:

Totalantalet fullmäktigeledamöter minskar: Under perioden 2025–2029 väljs 8 586 fullmäktigeledamöter, vilket är 273 färre (1,6 %) än föregående period.

Kvantitativt sett finns det flest kommuner som minskar sin fullmäktigestorlek bland de kommuner som har färre än 5 000 invånare. (34 kommuner, dvs. 26 % av kommunerna i storleksklassen)

Proportionellt sett finns det flest kommuner som minskar sin fullmäktigestorlek bland kommuner i storleksklassen 10 001–20 000 invånare. (13 kommuner, dvs. 31 % av kommunerna i storleksklassen)

Fullmäktiges storlek krymper mest i Jämsä (-12 fullmäktigeplatser).

I varje landskap finns det minst en kommun som minskar antalet fullmäktigeledamöter. Antalet kommuner som krymper fullmäktiges storlek är högst i landskapet Mellersta Finland (12 kommuner).

Jyväskylä är den till invånarantalet största kommunen som reducerar fullmäktiges storlek.

Den genomsnittliga fullmäktigestorleken minskar: Under den kommande fullmäktigeperioden kommer kommunerna att ha i genomsnitt 29 fullmäktigeledamöter, jämfört med 30 under den innevarande perioden.

I varje landskap finns det minst en kommun som minskar storleken på fullmäktige. I Mellersta Finland är förändringen störst, eftersom 12 kommuner krymper sitt fullmäktige.

De minsta och största fullmäktige: Den minsta fullmäktigestorleken, 13 ledamöter, kommer att finnas i nio kommuner, medan det för närvarande bara finns två så här små fullmäktige. Största fullmäktige har fortfarande Helsingfors med sina 85 ledamöter.

Under den kommande fullmäktigeperioden uppgår invånarantalet i kommunerna till i genomsnitt 653 per fullmäktigeledamot. Antalet varierar mellan Luhankas 47 invånare och Helsingfors 8 042 invånare per fullmäktigeledamot. I början av fullmäktigeperioden 2021–2025 hade kommunerna i genomsnitt 622 invånare per fullmäktigeledamot.

Kommunsammanslagningen

mellan Mäntyharju och Pertunmaa: Sammanslagningen minskar antalet fullmäktigeplatser med 17.

Beslutsfattarundersökning: Delade åsikter om ändringarna i fullmäktigestorleken

Kommunförbundets beslutsfattarundersökning 2024 visar på åsiktsskillnader i fråga om ändringarna i fullmäktiges storlek.

Åsikterna hos ledande tjänsteinnehavare och förtroendevalda går i sär:

Av de ledande tjänsteinnehavarna förhåller sig 67 procent positivt till en minskning av fullmäktigestorleken, medan motsvarande siffra bland de förtroendevalda är 36 procent.

Förtroendevaldas partibakgrund påverkar i hög grad inställningen till att minska fullmäktiges storlek:

Samlingspartiet, Sannfinländarna och Centern – som representerar de stora kommunpartierna – är mest positiva, även om åsikterna är tydligt delade bland Centrerns företrädare.

VF och KD, som representerar de minsta kommunpartierna, är de som är mest negativa till en mindre fullmäktigestorlek än den nuvarande.

Dessutom är minst hälften av de förtroendevalda som företräder De Gröna eller SFP samt även SDP negativa snarare än positiva till en minskning av fullmäktiges storlek.

De förtroendevaldas inställning påverkas förstärkt nog förutom av kommunens storlek också av kommunfullmäktiges storlek, styrkeförhållandena i fullmäktige och det egna partiets antal platser.

Inställningen till en minskning av fullmäktigestorleken har blivit mer positiv sedan år 2020. Den positiva inställningen har vuxit mest i kommuner med färre än 5 000 invånare och kommuner med 10 000–20 001 invånare.

Källa: Kommunförbundet, CC-BY 4.0 <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>

VECKANS KONSTUPPLEVELSE

Alexander Lauréus

4.1.1783, Turku

20.10.1823, Rooma, Italia

Fiolspelare, 1809

EVENEMANG

ÅBO SVENSKA TEATER

Musikalen Katrina

Ifall man inte hann se denna banbrytande musikal på Wasa Teater så går det bra att resa till Åbo och se den där:

Föreställningar:

19.2 kl 18.30

21.2, kl 18.30

22.2. kl 14

26.2. kl 18.30

28.2 kl 18.30

Och sedan ännu 5 föreställningar i mars.

”Den unga Katrina lockas av kärleken att flytta från Österbotten till Åland för att bli sjömanshustru. Trots att hon blir lämnad ensam, lyckas hon gång på gång med ren viljekraft kliva över och besegra varje hinder som ödet ställer i hennes väg”.

<https://abosvenskateater.fi/>

ATENEUM

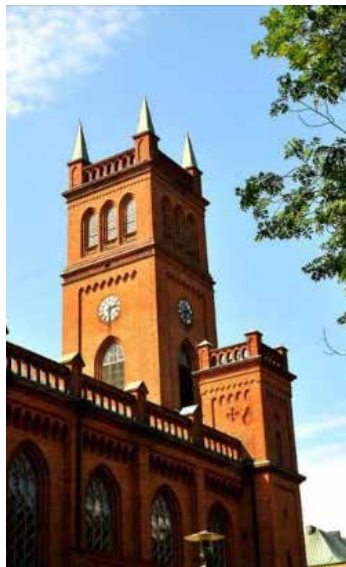
När Ateneum öppnar dörrarna till utställningen Gränsöverskridarna den 7 mars 2025, bjuds besökarna in till en fascinerande resa genom tid och rum. För första gången samlas verk av de modiga kvinnor som, trots sin tids begränsningar, korsade geografiska och sociala gränser för att skapa konst.

Bland de framträdande namnen finns två konstnärer från Vasa – den djärva landskapsmålaren **Fanny Churberg** och den skickliga porträtt- och genremålaren **Alexandra Frosterus-Såltin**.

Kyrkornas klingande vecka:

Under Kyrkornas klingande vecka kan man lyssna på så gott som alla Vasa evangelisk-lutherska församlingars körer och orkestrar. Det är fritt inträde till alla

konserter.

Missa Concordiae fredag 28.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Sing the Joy, dirigent Sini Usmi.

Barnens fest lördag 29.3 klockan 15 i Lillkyro kyrka. Församlingarnas barnkörer. Canticum Maris a cappella söndag 30.3 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan. Dirigent Tarja Viitanen.

Kyrkoköerna och kantorerna onsdag 2.4 klockan 19 i Trefaldighetskyrkan.

Ungdomskören Merina torsdag 3.4 klockan 19 i Brändö kyrka. Dirigent Tarja Viitanen.

TOMMYS: TILLSAMMANS IGEN

RITZ

5.3.2024 KL 19 - 21.30

Hans Martin, Nicklas Källdström

<https://ritz.fi/events/>

Vaasa-Vasa Baroque

La / Lö 22.3 klo / kl. 16.00

Musiikkia Veturitallissa / Musik i Lokstallet

Sinfonioita yhdelle viululle – Stradellan sonaatteja ja kirjeitä

Symfonier för en violin – Stradellas sonater och brev Pirkanmaan barokki & Aira Maria Lehtipuu

Tähän konserttiin on vapaa pääsy! Avoimet ovet Veturitallissa koko päivän,

tule tutustumaan Wärtsilän alueeseen.

<https://vaasabaroque.com/>

VASA HUMORFESTIVAL 2025

2-4.4.2025

Arr. Finlandssvensk kulturutveckling

Vaasa-Vasa Baroque

Su / Sö 27.4 klo / kl. 17.00 Stadshusets festsal

Händel ja Roman Lontoossa – Händel möter Roman i London

Kajsa Dahlbäck, sopraano / sopran

Drottningholms barockensemble (SWE)

<https://vaasabaroque.com/>

VASA KÖRFESTIVAL XXXI

22-24.5.2025

Vasa Korfestival är ett internationellt storevenemang för körmusik. Sångarsångens glada och sociala avslutningsfest är öppen för alla körer.

MUSIKFESTSPELEN I ILMAJOKI

”STORA OFREDEN 1713-1721”

6-15.6.2025

”Denna mäktiga och aktuella opera tar hatets år och våra förfäders öden tillbaka till Kyrö älvs stränder.

Big Wrath är en skakande och närande berättelse om familjeband, moderskärlek, uthållighet och kraften i samarbete under en tid, när Rysslands brutala anfallskrig mot Finland brände ner Österbotten till svart jord.”

www.musiikkijuhlat.fi

NÄRPES TEATER

”Maskinisterna”, en pjäs om Bröderna Wickström och deras motorfabrik. med manus och regi av Erik Kininiemi.

Urpremiär 28.6.25 klo 19

Andra föreställningar:

1.-7 kl 19

3.7. kl 19

7.7. kl 19

8.7. klo 19

10.7 kl 19

13.7. kl 17

15.7. kl 19

16.7. kl 19

17.7. kl 19

19.7. kl 19

MUSIKFESTSPELEN KORSHOLM

23.7.–30.7.2025

En hälsning från festivalledaren Viktor Nygård:

”Jag ser hemskt mycket fram emot att arbeta med Musik-festspelelen Korsholm och jag har många spännande idéer för hur vi ska fortsätta att utveckla festivalen. Redan nu kan jag lova att det nästa år kommer att bli en fantastiskt fin festival med något för alla.”

KONSTENS NATT

14.8.2025

”Jag hoppas att vi ses igen på Konstens natt nästa år”

<https://www.vaasa.fi/koe-ja-nae/kulttuurivaasaja-seudulla/taiteiden-yo/>

WASA FUTURE FESTIVAL

11-16.8.2025

Wasa Future Festival 2026 kommer att äga rum mellan den 11 och 16 augusti. Evenemanget samlar kunniga och motiverade personer från näringslivet, universitetet, de regionala beslutsfattande organen och ministerkåren för att fokusera på att lösa problem i Vasa och runt om i Finland. Evenemanget kan följas på Wasa Future Festivals YouTube-kanal.

Wasa Innovation Center Gerbyntie 18

65230 Vasa

<https://wasafuturefestival.fi/>

DIN HÄLSA

Kaffe utan socker är bra för hälsan! Mycket bra!

Artikeln "Coffee Consumption, Additive Use, and Risk of Type 2 Diabetes—Results from 3 Large Prospective United States Cohort Studies," publicerad i American Journal of Clinical Nutrition i januari 2025, förstärker det som många hälsomedvetna individer redan misstänker: svart kaffe är verkligen en kraftfull allierad i kampen mot typ 2-diabetes (T2D).

Denna omfattande studie, som hämtar data från Nurses' Health Study, Nurses' Health Study II och Health Professionals Follow-up Study, erbjuder övertygande bevis för att de positiva effekterna av kaffe på risken för T2D minskar avsevärt när socker eller artificiella sötningsmedel tillsätts.

Forskningen, som utfördes av ett team från Harvard och andra institutioner, följde över 13 000 individer under flera decennier och spårade noggrant deras kaffekonsumtion, tillsatsanvändning och förekomsten av T2D. Resultaten var slående. För varje ytterligare kopp osötat kaffe som konsumerades dagligen minskade risken att utveckla T2D med anmärkningsvärda 10 %. Denna skyddande effekt höll sig stark genom det enorma datamaterialet, vilket understryker sambands robusthet.

Undersökts också i Finöand

Det är inte första gången kaffe har kopplats till positiva hälsoeffekter. Tidigare forskning, inklusive studier som genomförts i Finland, en nation känd för sin höga kaffekonsumtion, har antytt ett liknande omvänt förhål-

lande mellan kaffeintag och risken för T2D. Finska studier har undersökt olika aspekter av detta samband, inklusive den potentiella rollen för kaffets bioaktiva föreningar, såsom klorogena syror och koffein, för att förbättra insulinkänsligheten och glukosmetabolismen. Det är viktigt att komma ihåg att medan finsk forskning, och faktiskt mycket av den globala forskningen om kaffe, ofta pekar på en skyddande effekt mot T2D, är den aktuella amerikanska studien unik i sin fokuserade undersökning av effekten av vanliga kaffetillsatser.

Den nuvarande studiens viktigaste bidrag ligger i dess

undersökning av hur tillsatser modifierar förhållandet mellan kaffe och T2D. Forskarna fann att tillsättning av socker, även bara en tesked per kopp i genomsnitt, avsevärt försvagade den skyddande effekten av kaffe. Detsamma gällde artificiella sötningsmedel, vars inverkan speglade sockrets, om än med något mindre statistisk signifikans. Grädde, lyckligtvis, verkade inte störa de positiva effekterna av kaffe. Detta är avgörande information för individer som försöker hantera sin risk för T2D, eftersom det tydligt visar att hälsofördelarna med kaffe maximeras när det konsumeras i sin renaste form.

Mekanismerna genom vilka socker och artificiella sötningsmedel upphäver kaffets skyddande effekter är komplexa och involverar sannolikt flera vägar. Sockrets direkta inverkan på blodsockernivåerna är en tydlig faktor. Artificiella sötningsmedel, även om de inte direkt höjer blodsockret, kan fortfarande utlösa metaboliska svar som bidrar till insulinresistens över tid. Dessa resultat understryker vikten av att inte bara tänka på vad vi dricker, utan också hur vi modifierar det. Ett till synes litet tillägg av socker eller artificiellt sötningsmedel kan effektivt omvandla en hälsofrämjan-

de dryck till något som faktiskt kan öka risken för T2D.

Sammanfattningsvis ger den här studien starka bevis för att ordspråket "kaffe utan socker är bra för hälsan" inte bara är en gammal kärringhistoria, utan en vetenskapligt validerad sanning. För de som vill skörda de fulla fördelarna med kaffe när det gäller T2D-prevention är budskapet tydligt: omfamna den djärva smaken av svart kaffe. Din kropp kommer att tacka dig.

En konsert ordad av Korsholms musikfestspel i Vörå kyrka år 2022

KORSHOLM MUSIKFESTIVAL.

Korsholm Musikfestspel bygger broar

Över hundra artister från hela världen samlas i slutet av juli för en vecka fylld av musik och gemenskap.

I år firar Korsholmans musikfestival sitt 43:e år med ett brett och mångsidigt program med temat "Broar" och undertemat "Resa tillsammans".

Festivalen erbjuder allt från klassisk musik och tango till folkmusik, barnkonserter och - för allra första gången - balkansmusik.

Bland årets medverkande artister finns välkända namn som Elina Vähälä, Arvid Engegård, Aleksei Kiseliiov och Mari Palo, samt grupper som Opus13, FRIGG och Amélie goes to Belgrad. Den konstnärliga ledaren Jan-Erik Gustafsson förklarar: "En bro är inte bara en fysisk konstruktion. Den kan också vara en länk mellan olika kulturer, människor och generationer. Den symboliserar en väg och en koppling till något som initialt kan kännas annorlunda."

Festivalen lyfter även fram den legendariske Aulis Sallinen - årets temakompositör - som som den första internationellt erkända finska operakompositören har satt Finland på den globala musikkartan.

"Hans musik är inte bara älskad av allmänheten utan även av musiker. Det är inspirerande att arbeta med hans musik - så har det alltid varit," skrattar Gustafsson.

Bland festivalens höjdpunkter hittar vi öppningskonserten med Helsingforsbaserade We-

gelius Kammarstråkar, ett helgframträdande av folkmusikgruppen FRIGG på Doo-Bop Cluben, samt en nyskapande söndagskonsert. Här kombineras klassisk musik med balkanspel - först hörs verk av Šostakovitš och Prokofjev, varefter stolarna flyttas åt sidan för att ge plats åt Amélie goes to Belgrad som tar över festvåningen i stadshuset.

För att underlätta för barnfamiljer erbjuds även barnomsorg.

Festivalen kulminerar storslaget med den fantas-

tiska insatsen av sopraanon Aurora Marthens, som tillsammans med Vaasan stadorkester tolkar Sibelius sånger. Avslutningsvis framförs Elgars berömda Enigma-variationer.

”Jag tycker att vi verkligen har lyckats i år. Programmet och artisterna utgör en alldeles särskild helhet, och jag är övertygad om att vi kommer att ha ett högkvalitativt festivalår,” säger Gustafsson med stolthet.

Festivalen är tänkt att vara för alla – och i år ingår kollektivtrafiken i biljettpriset, vilket gör evenemanget ännu mer tillgängligt och uppmuntrar miljövänliga val. ”Vi vill att så många som möjligt ska kunna delta i musikfestivalen och uppleva musikens kraft,” säger festivalansvarige Viktor Olaus Nygård. Festivalen satsar dessutom på framtidens talanger genom mästartkurser för unga – med fem kursledare och 40 platser för elever.

Korsholmans musikfestival bygger alltså broar, inte bara mellan olika musikstilar och kulturer, utan även mellan generationer och människor. Den mångsidiga och innovativa festivalen lovar att göra det kommande festivalåret till en speciell, högkvalitativ gemensam resa där varje deltagare finner sin egen koppling till musikens magi.

Korsholm musikfestspel ordnas den 22–30 juli 2025

Jan-Erik Gustafsson, konstnärlig ledare och Viktor Olaus Nygård, festivalledare.

SJÖFARTSMUSEER

Vasa sjöfartsmuseums Wasa King-modell visas nu i Tallinn

Vasa sjöfartsmuseums värdefulla fartygsmodell av färjan Wasa King är nu en del av den nya utställningen "Estonia – ett fartygs historia" på Estlands sjöfartsmuseum i Tallinn. Utställningen, som är öppen 28.9.2024–30.3.2025, berättar historien om Estoniafärjan, som är betydelsefull för Estlands historia, och dess roll i sjöfarten på Östersjön.

Skeppsmodellen Wasa King är en exakt miniatyrkopia av skeppet, som under olika epoker var känt under flera namn, som Viking Sally, Silja Star och slutligen Estonia. Fartyget byggdes 1980 på Meyer Werft-varvet i Tyskland och dess livscykel inkluderade flera rutter och ägarbyten. År 1991 döptes fartyget om till Wasa King och seglade från Vasa till Umeå innan det flyttades till rederiet Estline och fick namnet Estonia.

Utställningen i Tallinn lyfter fram skeppets roll i Estlands historia och dess betydelse för estländarna. Kryssningsfartyget symboliserar landets restaurering, uppnåendet

av västerländska värderingar och internationell enighet. Utställningen ger en inblick i färjans historia, från dess konstruktion till dess tragiska slut natten till den 28 september 1994, då Estonia sjönk i Östersjön och tog 852 människor med sig.

Vasa sjöfartsmuseums modell Wasa King är en betydande del av utställningen, eftersom den presenterar fartygets ursprungliga struktur och interiör i detalj. Skaldellen hjälper besökaren att förstå skeppets historia och dess förändringar under olika tidsepoker. Modellen har väckt stort intresse bland både estniska och internationella besökare.

Utställningen fokuserar inte på att undersöka orsakerna till förlisningen, utan fokuserar på att hedra minnet och möjligheten att reflektera över skeppets historia och betydelse. Närvaron av Wasa King-modellen ger mer djup och autenticitet till utställningen och ger besökarna en värdefull inblick i sjöfartens historia i Östersjön och Estlands betydelse för Estland och dess folk.

Wasa King återvänder till Vasa sjöfartsmuseum före slutet av maj, så denna fina modell tillverkad i Tyskland kan beundras här i Vasa i sommar.

Helvi Riihimäki från Vasa sjöfartsmuseum förde Wasa King-modellen till Tallinn. Bilder från Tallinn: Helvi Riihimäki

Estonias förlisning

För 30 år sedan, den 28 september 1994, inträffade en tragisk olycka när M/S Estonia som seglade mellan Tallinn och Helsingfors sjönk. Ombord fanns cirka 1 000 passagerare och besättning. Förlisningen ägde rum under stormiga väderförhållanden och varade bara i cirka 30 minuter. Olyckan krävde 852 människors liv, vilket gör den till en av de värsta sjöolyckorna i historien. Olyckan väckte stor internationell uppmärksamhet och ledde till betydande förändringar i sjösäkerheten. Händelsen är fortfarande ihågkommen av många och påverkar fortfarande sjötrafiken i regionen.

ASTRONOMI

Nya bilder visar Bullseye-galaxen med nio ringar

En hisnande ny bild tagen av Hubble-teleskopets Advanced Camera for Surveys (ACS) avslöjar den kollisionella ringgalaxen LEDA 1313424, med smeknamnet "Bullseye", i enastående detalj.

Bilden, som släpptes den 4 februari 2025, visar galaxens anmärkningsvärda struktur, med inte bara en, utan vad som verkar vara nio distinkta ringar, ett fenomen som har astronomer både inresserade och upphetsade.

Bullseye-galaxen, som ligger på ett enormt avstånd från jorden, presenterar ett fångslande skådespel. Dess unika ringstruktur tros vara resultatet av en kollision med en mindre, osedd galax. Denna kosmiska krasch har skickat ut vågor av gas och damm, vilket skapat de fantastiska ringarna vi observerar idag. Medan andra ringgalaxer har observerats, gör det stora antalet ringar i LEDA 1313424 den till ett verkligt exceptionellt objekt.

Den nyligen släppta bilden

ger en fascinerande inblick i skalan och komplexiteten hos detta galaktiska underverk. Bilden innehåller en skalenheter, vilket gör det möjligt för tittarna att uppskatta de enorma avstånden som är inblandade. Markerad i ljusår, indikerar skalenheten det avstånd ljuset färdas på ett jordår – otroliga 5,88 miljarder miles eller 9,46 miljarder kilometer. Skalenheten innehåller också mätningar i bågminuter, en enhet som används för att mäta vinklar på himlen. Som jämförelse har fullmånen en vinkeldiameter på cirka 30 bågminuter.

Bildens kompasspilar hjälper till att orientera betraktaren och indikerar norr och öster i himmelssfären. Det är viktigt att notera att dessa himmelska riktningar verkar vända jämfört med riktningar på en jordkarta, på grund av skillnaden i perspektiv.

Det kanske mest slående med bilden är den livfulla färgpaletten. Bilden översätter synliga och infraröda våglängder av ljus, fångade av Hubbles ACS och Mid-In-

frared Instrument (MIRI), till färger som är synliga för det mänskliga ögat. En färgnyckel förklarar vilka filter som användes för att fånga specifika våglängder, vilket gör det möjligt för astronomer att analysera sammansättningen och fördelningen av material i galaxen. Den resulterande bilden är en fantastisk gobeläng av färger som avslöjar de intrikata detaljerna i Bullseyes struktur.

Forskargruppen, ledd av Imad Pasha och Pieter van Dokkum från Yale University, med bidrag från NASA och Europeiska rymdorganisationen (ESA), arbetar fortfarande med att helt förstå dynamiken i detta komplexa system. De många ringarna antyder en serie interaktioner eller kanske en mer komplex kollisionshistoria än tidigare trott. Analysen av ljuset som fångas av de olika filtren kommer att ge avgörande information om stjärnbildningshastigheter, fördelningen av damm och gas och galaxens övergripande utveckling. Bullseye-galaxen fungerar

som ett naturligt laboratorium för att studera galaktiska kollisioner och deras inverkan på galaxutvecklingen. Dessa kollisioner, även om de är destruktiva, är också en kraftfull motor för stjärnbildning och utlöser födelsen av nya stjärnor från den komprimerade gasen och dammet. Genom att studera objekt som LEDA 1313424 kan astronomer få värdefulla insikter i de processer som formar galaxer i hela universum.

Släppet av den här bilden ger inte bara en visuell fest utan väcker också vetenskaplig nyfikenhet. Ytterligare observationer och analyser kommer att vara avgörande för att reda ut mysterierna med Bullseye-galaxen och förstå samspelet mellan de krafter som har skapat detta anmärkningsvärda kosmiska skådespel. Det stora antalet ringar, de livfulla färgerna och den enorma skalan på denna galax gör den till ett viktigt mål för framtida forskning och lovar att avslöja ännu mer om det dynamiska och ständigt utvecklande universum vi lever i.

SJUKHUSHISTORIA

Muurame sanatorium är nu en sandhög. Men Marjatta-statyn står kvar

Kinkomaa stora sjukhus i Muurame, strax utanför Jyväskylä, har under vintern rivits helt.

Trots detta står den Marjatta-pronsskulptur, skapad av Kauko Räsänen år 1991, fortfarande stolt kvar i sjukhusets trädgård. Skulpturens framtid är ännu öppen för diskussion – en symbol för byns rika historia trots att byggnaderna runt omkring nu är övertäckta av sand.

Historien bakom Kinkomaan sjukhus

Kinkomaan sjukhus låg i Kinkomaan by i Muurames kommun och byggdes på 1930-talet som central kurort för tuberkulos inom

regionen Central-Suomi. På 1920-talet noterades att Central-Suomi var ett av de områden i Finland där tuberkulos och andra lungsjukdomar var särskilt utbredda. Valet föll på Muurame efter en intensiv konkurrens mellan byarna i Muurame och Laukaa. Salosen, som ägde en stor markbit, erbjöd sin mark till ett sänkt pris, och tillsammans med närheten till Päijänne och den mäktiga, raitta utbudet av tallskog – med dess friska luft och naturliga ozon – ansågs platsen idealisk för lungbehandling.

För att realisera projektet anlätades flera framstående arkitekter, bland annat Alvar Aalto, W.G. Palmqvist samt bröderna Jussi och Toivo Paatela. Det var Paatelornas förslag som valdes, och den första tredådiga huvud-

byggnaden färdigställdes 1930. Byggnaden utvidgades sedan under 1938–39 med två extra våningar, vilket speglar en övergångsperiod i arkitekturen från klassicism till funktionalism. Sjukhuset blev snabbt en central institution i området och fungerade som lungsjukdomskurort från 1930 till 1971, som sotasjukhus under kriget (1939–1944) och senare som ett allmänt sjukhus fram till 2008. Vid sin storhetstid var Kinkomaan sjukhus Muurames största arbetsgivare och spelade en avgörande roll för lokalsamhällets utveckling.

Rivning och framtid

Under de senaste vintermånaderna har den stora Kinkomaan sjukhusbyggnaden rivits ned, och nu är området – tidigare parantalola – täckt

av ett lager sand. Rivningslovet för huvudbyggnaden är beviljat fram till hösten 2026, och preliminära planer anger att rivningen ska inledas under slutet av 2024. Trots att själva byggnaden nu är borta, lever historien vidare i områdets minnesmärken.

I sjukhusets entréområde står den 1991 skapade Marjatta-bronsskulpturen kvar, en påminnelse om en svunnen era. Skulpturen, som länge varit en uppskattad symbol för lokal kultur och tradition, binder samman Muurames förflutna med dess framtid. Många boende och kulturintresserade ser statyn som en värdefull länk till byns historia – en påminnelse om den tid då sjukhuset inte bara var en plats för vård utan också en central del av det lokala samhällets identitet.

BIOGRAFISKT BIBLIOTEK

Det biografiska biblioteket Kvinnor berättar firar 10-årsjubileum – mer än 1200 kvinnors berättelser finns redan nedtecknade

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Irma Rewell - Vaasan oopperan sielu

Kirjoittaja: Katariina Korkman

Sauli ja Mertta Kentalan seitsemästä lapsesta vanhin, Irma Lahja syntyi viattomien lasten päivänä 1929 Kaustisella. Hänet vihittiin 1954 Vaasassa Tauno Emil Oskar Rewellin kanssa. Tauno Rewell toimi 1960-luvulla maan suurimpiin rautakauppoihin kuuluvan Vaasan Teräksen toimitusjohtajana. Hän oli vuosikymmenten ajan tunnettu hahmo Pohjanmaan ja Vaasan elinkeinoelämässä ja sai ansioistaan kauppaneuvoksen arvon.

Irma Rewell edusti urheilukilpailuissa Vaasan Vasamaa lajeinaan 100 metrin juoksu, aitajuoksu ja pituushyppy. Hänen voitontahtonsa oli erityisen vahva: Rewell lähti aina kisaan voittamaan. Tarmokas ja määrätietoinen nainen oli jo nuorena lahjakas. Rewell opiskeli Helsingin yliopistossa liikuntatieteitä ja toimi opintojen jälkeen vuosina 1957–1990 Vaasan yhteiskoulun liikunnan ja terveysopin vanhempana lehtorina. Opettajana hän oli tiukka, mutta persoonallinen ja kannustava. Hän korosti erityisesti arkiliikunnan merkitystä. Naisten aseman ajaminen iskusti oppilaisiin jo varhain tyttöjen oman liikunnanopettajan toimesta. Opettaja Rewell kehotti äänestämään naisia.

Lue lisää - Läs mera

www.naistenaani.fi

En berättelse om operasångerskan Irma Rewell hittas i biblioteket

Kvinnors erfarenheter, handlingar och inflytande i samhället har länge varit underrepresenterade i historieskrivningen. Det biografiska biblioteket Women's Voice, som grundades för tio år sedan, har vänt på denna trend genom att samla in och publicera finländska kvinnors livshistorier på nätet.

Hittills har mer än 1200 biografier redan samman-

ställts, och arbetet pågår fortfarande!

Projektet Women's Voice initierades av Finlands Kvinnoförbund och har under årens lopp vuxit till att bli en betydande del av den finländska historieskrivningen. Syftet med projektet är att dokumentera och dela information om hur kvinnor har bidragit till samhället, hur de har levt och vilka utmaningar de har övervunnit. År 2017 godkändes projektet Women's Voice som

ett Finland 100-projekt.

Exempel på biografier med anknytning till Vasa är Irma Rewell, Ritva Hyöky, Eeva Kauppi, Alexandra Frosterus-Sältin och Rosina Heikel.

År 2024 nåddes en betydande milstolpe när den tusende biografien lades till i biografibiblioteket. För närvarande finns det mer än 1200 berättelser, inklusive minst 50 kvinnor från Vasa, vars liv och inflytande syns lokalt och nationellt.

Många orter finns representerade i det biografiska biblioteket

Förmodligen inte från alla hörn av Finland, men från väldigt många. Några exempel på detta, t.ex. hur många biografier som besöks i en viss stad eller kommun:

Helsingfors 101 biografier
Åbo 81 biografier
Uleåborg 78 biografier
Jyväskylä 65 biografier
Brahestad 60 biografier
Tammerfors 59 biografier

Björneborg 57 biografier
Tavastehus 55 biografier
Vasa 53 biografier
Torneå 46 biografier
Esbo 45 biografier
Vanda 28 biografier
Hyvinge 18 biografier
Rovaniemi 13 biografier
Kuortane 6 biografier

I det biografiska biblioteket finns nästan alla yrkesgrupper i Finland

Här är några exempel på antalet biografier som nämner ett visst yrke eller position:

Merchant 80 biografier
Lärare 77 biografier
Sekreterare 79 biografier
Författare 77 biografier
Professor 67 biografier
Lotta 63 biografier
Konstnär 63 biografier
Kyrkoherde 61 biografier
Riksdagsledamot 59 biografier

Doktor 57 biografier
Skådespelare 55 biografier
Präst 54 biografier
Barnmorska 49 biografier
Sjuksköterska 41 biografier
Journalist 39 biografier
Diakonissa 37 biografier
Lokalvårdare 32 biografier
Krigsveteran 18 biografier
Operasångare 11 biografier
Biblioteksassistent 1 biografier

Ett typiskt exempel på en riktigt intressant historia är biografien om Beata Lundahl. I slutet av 1700-talet var Brahestad en av de städer där man hade anställt en utbildad barnmorska. I Brahestad hade Beata Lundahl en lång karriär på 57 år som barnmorska eller pammorska. När barnmorskan tillträdde annonserades hennes namn i alla kyrkor i området. Bostadsorten måste vara känd för alla och en yrkesbricka måste hängas upp på tröskeln. Under sin karriär hjälpte Beata 2 000 barn till världen.

Kom med och dokumentera kvinnohistoria!

Webbpublikationen Kvinnor berättar bjuder in alla som

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Eeva Kauppi - arvostettu oikeuspsykiatri ja vahva yhteiskunnallinen vaikuttaja

Kirjoittaja: Marjatta Björknäs

Eeva Kaupin kunden smau foto-obje: "Tajavaa rakkautta, valvottu vapaus, lempeä väkivalta"

Lapsuus

Eeva Omla Kauppi syntyi vuonna 1921 Mäntylän suarperheen kuudentena lapsena. Perheeseen syntyi yhdeksän lasta, joista yksi poika kuoli maassa muuttoeseen espanjankuumeeseen. Isä oli torppa poika Kaurio Vilho Haavisto, joka toimi pehtorina Sigrid Omlan Tuusulan kotitalossa.

Sigrid ilaistui talon pehtorin ja sai allervastustuksen jälkeen vanhempiensa sinunaisen avioliiton solmittuun. Nuorelleparille annettiin joga rahoitus tilin oston Kokenäen Kurolasta. Silloisen tavon mukaan tääri isäntä raivasi suosta lisämata saaden niin perheelleen keskälökoisen maatalon, jossa oli 20 ha viljeltyä ja 40 ha metsää. Sigridin isän vaatimuk-

Lue lisää - Läs mera
www.naistenaani.fi

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Hovioikeuden presidentti Ritva Hyöky

Kirjoittaja: Terttu Jokinen

Hovioikeuden presidentti Hani Ritva Hyöky oli Suomessa ensimmäinen nainen hovioikeuden presidenttinä, jota virkaa hän hoiti vuodesta 1975 aina vuoteen 1989 asti. Ritva Hyöky osallistui virkaansa ohella moniin yhteiskunnallisiin tehtäviin. Hän oli kaupunginvaltuuston jäsen 1959-1972 ja uudelleen 1975-1976 sekä sosiaalilautakunnan puheenjohtaja 1966-1972. Kokoomuksen puoluevaltuuston jäsenenä hän työskenteli 1959-1977 ja puolueen naisten Vaasan läänin piirin puheenjohtajana 1964-1981. Kärkölänkokouksissa Hyöky edusti hovioikeutta.

Sodan aikana Ritva Hyöky työskenteli rintamalähtöinä, ja kuolemansa saakka hän oli Rintamanaisten liiton säätiön puheenjohtaja. Ritva Hyöky toimi Vaasan Suomalaisen naisklubin puheenjohtajana vuosina 1971-1993.

Hän oli vähäsanainen, asiallinen mutta aina ystävällinen sekä ryhdikas ja määrätietoinen toiminnassaan. Naisklubin kokouksissa hän pysytteli mielellään taustalla ja antoi kaikkien ilmaista mielipiteensä.

Lue lisää - Läs mera
www.naistenaani.fi

NAISTEN ÄÄNI

Suomi
Finland
100

Helena Sainio - "turha murehtiminen pois!"

Kirjoittaja: Riitta Aikkola

Valoisat lapsuusvuodet

Helena Sainio syntyi 2.11.1925 suomenkielisten vanhempien lapsena Maalahdessa. Kun Helena oli kaksivuotias, perhe muutti Vaasaan isän valmistuessa poliisiksi. Helenalla muistasi lapsuuden valoisana, minkä hän arvelee johtuvan siitä, että ilmiäissuhteet perheen ja sukulaisten kesken olivat hyvät. Helena vietti lapsuuden kesät Maalahdessa ja kertoo, että ennen sotia oli suomenkielisiä kielletty seurustelemaista ruotsinkielisten kanssa ja päinvastoin.

Helena kävi viisi vuotta Raastuvankadun koulukouluissa. Siellä ei ollut koulupöytäongelmia, sillä kaikki tehtiin niin kuin opettaja sanoi. Kansakoulun jälkeen Helena aloitti kahdeksanvuotisen yhteiskoulun. Se oli yksityiskouluna vähän harrasväen koulu. Käytiin piti itse ostaa ja jokaisesta lukuvuodesta oli maksut. Sotavuosina opiskeluvuodet olivat lyhyitä. Yhden sota-ajan kesän Helena toimi sairaalakoeluis juoksuuittouk-

Lue lisää - Läs mera
www.naistenaani.fi

vill vara en del av detta viktiga historieprojekt. Du kan skriva nya biografiska artiklar eller importera tidigare publicerade texter online, så länge du har tillstånd från det ursprungliga förlaget. I synnerhet kvinnoorganisationer, föreningar och enskilda medborgare uppmanas att dokumentera kvinnors berättelser i sina egna samhället.

Projektet Women's Voice är en demonstration av kvinnans kraft och betydelse i det finländska samhället. Det är inte bara ett historieprojekt – det är en levande och utvecklande uppvisning i kvinnors styrka som tjänar läsare och forskare idag och kommande generationer.

Vill du rädda en kvinnas livshistoria för eftervärlden? Nu är den perfekta tiden! Läs mer, plocka upp en penna och delta: www.naistenaani.fi

Det biografiska biblioteket Kvinnor berättar är en kulturgärning som stärker kvinnornas röster i den finländska historieskrivningen. Den lyfter fram livets öden från olika håll i Finland och skapar en övergripande och mångstämmig bild av kvinnornas inverkan på samhället. Detta är inte bara ett tioårigt projekt – det är ett pågående projekt som kommer att berika vår förståelse av historien i decennier framöver. Varje nedtecknad biografi är en värdefull del av vårt gemensamma arv. Det skulle vara fint om så många som möjligt ville vara med och skriva historia och se till att kvinnors röster hörs även i framtiden!

Biblioteket finns här:
www.naistenaani.fi

NAISTEN ÄÄNI *Suomi Finland 100*

Hilja Vestberg - tarmokas Vaasan Suomalaisen Naisklubbin perustajajäsen
Kirjoittaja: Katja Jokinen

Hilja Vestberg oli syntynyt Savossa Rautavanralla 1878. Käytyään kansakoulun Iisalmissa hän suoritti Kiopiissa työkoulun kurssin. Hän toimi kolme vuotta välikäisenä kansakoulunopettajana Iisalmissa. Tämän jälkeen hän kävi Sortavalan seminaarin valmistuen sieltä vuonna 1901 kansakoulunopettajaksi. Seminaarista päästyään hän oli vuoden Iisalmen yhteiskoulun johtajana sekä uskonnon ja laskennan opettajana.

Vuonna 1902 Hilja Vestberg muutti Vaasaan, joka muodostui hänen motuuloisen elämäntyönsä keskuksiksi. Hän toimi ensin opettajana Palsaaren kansakoulussa, joka oli silloin vielä ilman omaa koulutaltoa ja työkeuhki ruotsalaisen kansakoulun suojissa. Tästä aikana tämä suomalaisen koulun opettaja ja ruotsalaisen koulun johtajaopettaja Oskar Vestberg solmivat avioliiton.

Muuhemmin suomalaisen koulun sai oman talon, jossa opettaja Hilja Vest-

Lue lisää - Läs mera
www.naistenaani.fi

NAISTEN ÄÄNI *Suomi Finland 100*

Alexandra Theodora Frosterus-Sältin, unohdettu vaasalainen taiteilija

Kuuntele

Kuka on Suomen tunnetuin ja samalla unohdettuin naispuolinen taiteilija? Kenen teoksia miljoonat suomalaiset ovat ihastelleet yli sadan vuoden ajan? Kuka vaasalainen taiteilija on ollut unohdettu kymmeneen vuosien ajan ainassa, että Vaasassa olisi ainostakaan muistomerkkiä tai patsasta hänelle, puhumattakaan siitä, ettei kaupungissa ole yhtään hänen muokansa nimettyä karnaa? Kuka on taiteilija, jonka terveyttä edistävissä piirustuksissa koululaisemme ovat katselleet 120 vuoden ajan? Kuka naispuolinen taiteilija on inspiroinut Eppu Normaa'n kokehtamaan laulun "Marbeellisten lahjujen maa"? Kuka on vaasalainen taiteilija, jonka piirustukset olivat osayhtäät silloin, että Suomessa oli historian alussa kieltolaki? Kuka on vaasalainen taiteilija, jonka taidon on presidentin kaulussa? Tämä koulussa taiteilija on taiteilija Alexandra Theodora Frosterus-Sältin.

Lapsuus

Alexandra Frosterus syntyi 6. joulukuuta 1837 Iiskoossa. Hänen vanhempansa olivat teologian professori Benjamin Frosterus ja Wilhelmina Sofia af Odolin. Benjamin Frosterus oli syntynyt Pudasjärvellä 28. tammikuuta 1792. Kalajoen kirkkoherran Johan Frosteruksen ja tuntuu ensimmäisen vaimon Marian Westrynhäiksen poikana. Robert Frosterus, Kaopion ensimmäinen piispa, oli hänen velipuolensa. Benjamin Frosterus vihittiin teologian vuonna 1821 ja vihittiin papiksi 1824. Hänestä tuli kirkkohistorian professori vuonna 1829. Benjamin muutti perheineen 1. toukokuuta 1838 Vaasaan. Hänestä tuli silloiselta nimeltään Mostasaaren ja Vaasan seurakunnan kirkkoherra. Alexandra vietti lapsuutensa Hagan pappilassa. Talo seisoo edelleen samalla paikalla lähellä Viikua Vaasa ja toimii nykyään Vaasan ruotsinkielisen seurakunnan edustustilana.

Alexandra Theodora Frosterus-Sältin 1860-luvulla (Museolaitos, kuva väritetty)

NAISTEN ÄÄNI *Suomi Finland 100*

Pali-Maja, Marie Johansdotter Berg - Skrev första dikten om alkoholen negativa sidor

Kuuntele

Marie Johansdotter Berg, känd under sin pseudonym Pali-Maja, föddes den 10 december 1784 i Pali, en gårdsgrupp vid Österlandsvägen i Pörtom. Hennes far, Johan Hansson Uppgård, hade flyttat till Pörtom från Fyrelax i Närpes, sedan han gift sig med Maria Greta Uppgård och därmed blivit ägare till hälften av ett hemman med namnet Uppgård. Då hemmanet skiftades fick familjen flytta till en äng med namnet Pali eller Pali, ett namn som lever kvar ännu i vår tid. Familjen hade 14 barn, varav 9 klarade sig till vuxen ålder. Isak Smeds berättar om familjen i den diktbok som publicerades år 1882: "Alla barnen var utrustade med klokt huvud och lyckliga anlag att lära allt vad som föll dem i hägen."

Hon avled den 11 oktober 1867 i Närpes. Hon var på sin tid den mest produktiva kvinnliga poeten i vårt land. På sin tid var hon en av de mest ättade personerna i Närpesnejden. År 1882 publicerades en bok innehållande de dikter som återfunnits och i förordet till denna skriver lektor Isak Smeds från Petalax: "Den skaldinna, vars visor otvivelaktigt ällmånast sjungas över hela Österbotten och vilken jag i barnkonen i min hembygd hört med så stor beundrad och aktning orustas."

Pali-Maj måtte nog ha varit väldigt begåvad, för redan som 18-åring blev hon "skolmästarinna" och i den rollen handlade hon undervisningen av barn i många byar i Närpes. Redan som 18-åring började hon skriva dikter. Som 20-åring besökte hon Stockholm, en resa som gick med bit från Närpes. Hennes mestresentrer är ha beröknat henne som en "sångfågeln".

ASTRONOMI

2024 YR4, en asteroid upp till 100 meter stor med 1,3 procents risk att kollidera med jorden den 22 december 2032

Kollisionsriskkorridor för den jordnära asteroiden 2024 YR4, möjlig kollision den 22 december 2032. Foto: Av Daniel Bamberger (Rennerpho) - Mitt arbete, CC BY-SA 4.0, <https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=158699356>

En asteroid med namnet 2024 YR4 med en diameter på 40 till 100 meter (130 till 330 fot) gör för närvarande vågor i det vetenskapliga samfundet eftersom den kan påverka jorden. Asteroiden upptäcktes av Asteroid Terrestrial-impact Last Alert System (ATLAS) den 27 december 2024 och klassificeras som av Apollo-typ, vilket innebär att den kommer att korsa jordens omloppsbana.

Från och med den 29 januari 2025 har YR4 tilldelats ett Turinskälbetyg på 3, vilket indikerar en chans på 1 på 77 (1,3 %) att träffa jorden den 22 december 2032. Även om denna risk kan tyckas liten, har den väckt oro på grund av asteroidens betydande kollisionspotential.

Möjliga effekter: Vad kan hända?

Om 2024 YR4 skulle kollidera med jorden skulle resultaten kunna bli katastrofala, särskilt med tanke på asteroidens uppskattade storlek och hastighet. Med en massa på $2,2 \times 10^8$ kg skulle den släppa ut cir-

ka 8,0 megaton TNT (33 petajoule) energi vid en kollision, mer än 500 gånger den energi som frigjordes av atombomben som släpptes över Hiroshima.

Denna energi skulle kunna ge upphov till ett meteoritutbrott, ett luftutbrott eller en nedslagskrater med förödande lokala nedslag som sträcker sig upp till 50 kilometer från nedslagsplatsen.

När det gäller nedslagsplatser sträcker sig asteroidens potentiella riskkorridor från Stilla havet till Sydamerika, över Atlanten, genom Centralafrika och så långt norrut som Indien. Även om risken för en kollision fortfarande är relativt liten, är risken för en direkt kollision med jorden tillräcklig för att fånga uppmärksamheten hos rymdorganisationer över hela världen.

Vad innebär detta för framtiden?

För närvarande övervakar forskare noga asteroidens omloppsbana och fortsätter att förfina sina beräkningar. Asteroiden kommer nästa gång att närma sig jorden i december 2028, men i april 2025 kommer den

att vara för ljussvag för att upptäckas av dagens teleskop, vilket kan komplicera framtida övervakning.

Även om risken för effekter år 2032 fortfarande är liten, varnar experter för att mer forskning behövs för att fullt ut förstå riskerna. Storleken på asteroiden kan jämföras med den som orsakade Tunguska-händelsen 1908, som jämnade tusentals kvadratkilometer skog i Sibirien med marken, vilket understryker den betydande fara som ett sådant objekt utgör.

Även om både NASA och Europeiska rymdorganisationen har utfärdat rekommendationer är risken för kollision fortfarande föremål för pågående forskning, och det vetenskapliga samfundet fortsätter att noga följa vägen för 2024 års YR4.

För tillfället är det bästa rådet kvar: håll ögonen öppna, för det här är en av de kosmiska händelser som vi hoppas någonsin kommer att inträffa.

Textkälla: Wikipedia, Creative Commons Erkännande-Dela Liknande 4.0 Internationell Licens

ARKITEKTUR

Museiverkets världsarvsförslag rörande Alvar och Aino Aaltos arkitektur

Seinäjoki

Snart kan Finland få ett nytt tillskott på Unescos världsarvslista. Museiverket färdigställer just nu ett omfattande förslag, kallat Aalto Works, som ska lämnas in till Unesco i februari 2025.

Förslaget omfattar 13 byggnader och områden designade av Alvar och Aino Aalto. Dessa byggnader har haft en avgörande roll i utvecklingen av det nordiska välfärdssamhället och har haft global betydelse för den moderna arkitekturens utveckling. Om förslaget godkänns väntas beslutet från Unesco under 2026.

Aalto-arkitekturen i ett globalt sammanhang

Aalto Works-förslaget lyfter fram Aaltos arkitekturens internationella betydelse och dess unika förmåga att koppla samman arkitektur och samhällsbygge. Bland de utvalda objekten finns ikoniska byggnader som Paimio sanatorium, Finlandiatalo, Sänätsalos kommunhus, Villa Mairea och Aalto-centret i Seinäjoki. Byggnaderna visar hur arkitekturen kan påverka vardagsliv, kultur och samhällsutveckling på både nationell och global nivå.

Tiina Merisalo, generaldirektör för Museiverket, betonar förslagets långsiktiga värde:

”Redan själva arbetet med förslaget har bidragit till att bevara

och fördjupa förståelsen för den moderna arkitekturens betydelse, både nationellt och internationellt.”

En lång förberedelseprocess

Arbetet med Aalto Works har pågått under flera år. Det tog sin början när den nationella världsarvslistan uppdaterades 2018–2019 och förslaget började ta form 2022. Processen har krävt ett brett samarbete mellan fastighetsägare, städer och experter, inklusive Alvar Aalto-stiftelsen och ICOMOS (International Council on Monuments and Sites). Förslaget sträcker sig över sju landskap och städer i Finland och är en av de mest omfattande världsarvsansökningarna i landets historia.

Aaltos arkitektur har länge setts som en potentiell kandidat till världsarvslistan. Redan 1986 lyftes Sunila fabriksområde och Villa Mairea fram som möjliga objekt vid ett nordiskt möte om byggnadsskydd. Senare, 2004, inkluderades Paimio sanatorium på den nationella listan, men detta förslag drogs tillbaka innan Unesco hann fatta beslut. Med Aalto Works har arkitekturen nu fått en ny chans, denna gång som ett serieförslag.

Berättelser genom arkitektur

De 13 objekten som ingår i Aalto Works-förslaget berättar tillsammans en historia om Aaltos arkitekturs breda påverkan:

- Paimio sanatorium: En banbrytande byggnad där arkitektur användes som en del av vården för att förbättra patienternas välbefinnande.
- Säynätsalos kommunhus och Aalto-centret i Seinäjoki: Demokratins vardagsrum och mötesplatser för medborgare.
 - Finlandiatalo: En plats för internationell politik och kulturmöten.
 - Kulturhuset i Helsingfors: Ett landmärke i arbetarstadsdelen som förenar fysisk och intellektuell kultur.
 - Villa Mairea i Björneborg: Ett mästerverk där hem och arkitektur smälter samman.

Andra objekt inkluderar Aaltos eget hem och ateljé i Helsingfors, som visar hur modern boendekultur och kreativt arbete kan kombineras, samt Muuratsalo experimenthus, där arkitektur och natur möts i harmoni.

Från Finland till världsarvet

Finland har för närvarande sju världsarv, varav det senaste, Sammallahtenmäki, godkändes 1999. Om Aalto Works godkänns

Säynätsalo kommunhus

Finlandiahuset

blir det landets åttonde världsarv och det första som lyfter fram modern arkitektur på detta sätt. Det skulle inte bara ge Aaltos arbete global synlighet utan även stärka Finlands rykte som ett föregångsland inom arkitektur och kulturarv.

– det är en hyllning till en arkitektur som format samhällen och förbättrat människors liv. När beslutet från Unesco förväntas under 2026 kan Aaltos arv ta plats på den internationella scenen som en symbol för modernism och välfärd.

(Källa: STTingfo/Museiverket)

Aalto Works är mer än ett förslag om att bevara byggnader

HÄLSA

Om du är över 70 år kan dessa mediciner påverka ditt minne

När vi åldras blir våra kroppar mer mottagliga för effekterna av mediciner. För personer över 70 kan vissa vanligt föreskrivna läkemedel öka risken för minnesförlust eller kognitiv försämring, inklusive Alzheimers sjukdom.

Att förstå dessa mediciner och deras potentiella biverkningar är avgörande för att upprätthålla kognitiv hälsa under senare år. Hur mediciner påverkar minnet

Hjärnans komplexa kemi är känslig för störningar, särskilt hos äldre vuxna. Många läkemedel kan störa signalsubstanser, minska syretillförseln till hjärnan eller orsaka biverkningar som förvirring eller dåsighet. När dessa faktorer kvarstår kan de bidra till minnesproblem och i vissa fall öka risken för neurodegenerativa sjukdomar.

Läkemedel kopplade till minnesförlust och kognitiv försämring

Här är några kategorier av mediciner som kan påverka minnet

hos äldre vuxna:

1. Antikolinergika

Antikolinerga läkemedel blockerar acetylkolin, en neurotransmittor som är avgörande för minne och inläring. Äldre vuxna är särskilt utsatta för de kognitiva effekterna av dessa droger.

Exempel:

Difenhydramin (finns i receptfria sömnhjälpmiddel och allergi-mediciner)

Oxybutynin (används för överaktiv blåsa)

Amitriptylin (ett antidepressivt medel)

Risker: Kronisk användning har kopplats till en ökad risk för Alzheimers sjukdom.

2. Bensodiazepiner

Bensodiazepiner skrivs ofta ut mot ångest, sömnlöshet eller muskelavslappning, men de kan avsevärt påverka den kognitiva funktionen.

Exempel:

Diazepam (Diapam)

Lorazepam (Temesta)

Alprazolam (Xanor)

Risker: Dessa läkemedel kan orsaka dåsighet, förvirring och minnesstörningar. Långvarig användning är förknippad med en högre risk för demens. Och dåsigheten kan ge ökad risk för olyckor. Om du ramlar på natten i ditt hem kan du få en höftfraktur och sitta i rullstol i många veckor eller månader. Så om du är gammal, använd inte dessa droger åtminstone inte under en längre tid, om möjligt.

3. Statiner

Statiner används i stor utsträckning för att sänka kolesterolet, vilket är avgörande för kardiovaskulär hälsa. Vissa studier tyder dock på en potentiell koppling till minnesproblem hos vissa individer.

Exempel:

Atorvastatin (lipitor)

Simvastatin (Zocor)

Risker: Även om det inte är definitivt bevisat, rapporterar vissa patienter minnesdimma, särskilt med höga doser. Det finns inga vetenskapliga bevis för att statiner skulle kunna orsaka demens, bara anekdoter. Påståendet att statiner kan påverka minnet fick genomslag 2008 när Orli Etingin, dåvarande vice ordförande för medicin vid New York-Presbyterian Hospital, sa

till en tidning i USA att atorvastatin som ofta används även i Finland "gör kvinnor dumma". Inga bevis egentligen, så sluta inte med din statinmedicin på grund av denna anekdot,

4. Antidepressiva medel

Vissa typer av antidepressiva medel, särskilt tricykliska antidepressiva medel, kan ha antikolinerga egenskaper som försämrar minnet.

Exempel:

Nortriptylin

Imipramin

Risker: Kognitiva effekter kan vara milda men kan förvärras vid långvarig användning.

5. Opioider

Förskrivna för smärtlindring kan opioider ha lugnande effekter som försämrar korttidsminnet och kognitiv klarhet.

Exempel:

Oxykodon (OxyContin)

Morfin

Fentanyl

Risker: Långvarig eller högdosanvändning kan förvärra minnesproblem och öka risken för delirium.

6. Antihistaminer

Första generationens antihistaminer, som vanligtvis finns i allergimedier, kan passera blod-hjärnbarriären och påverka kognitiv funktion.

Exempel:

Klorfeniramin

Difenhydramin (Benadryl)

Risker: Långvarig användning kan leda till minnesdimma och förvirring, särskilt hos äldre vuxna.

7. Sömhjälpmedel och muskelavslappande medel

Läkemedel som används för att underlätta sömnen eller slappna av muskler har ofta lugnande egenskaper som kan försämra minnet och uppmärksamheten.

Exempel:

Zolpidem (Ambien)

Cyklobensaprin (Flexeril)

Risker: Långvarig användning kan eventuellt öka risken för kognitiv försämring.

Vad kan du göra?

1. Se över dina mediciner

Om du eller en nära och kära är över 70, se regelbundet över alla mediciner med en vårdgivare. Fråga om några läkemedel kan ersättas med säkrare alternativ eller om dosen kan justeras.

2. Var uppmärksam på polyfarmaci

Att ta flera mediciner ökar risken för läkemedelsinteraktioner och biverkningar. Konsolidering av behandlingar eller eliminering av onödiga läkemedel kan minska dessa risker.

3. Anta icke-farmaceutiska strategier

I vissa fall kan livsstilsförändringar minska behovet av mediciner som försämrar minnet:

Öva god sömnhygien istället för att lita på sömntabletter.

Hantera ångest eller depression genom rådgivning eller mindfulness-övningar.

Åtgärda smärta med sjukgymnastik eller akupunktur.

4. Håll dig fysiskt och mentalt aktiv

Regelbunden motion, en hälsosam kost och kognitiva aktiviteter (som pussel eller läsning) kan hjälpa till att lindra de kognitiva effekterna av mediciner.

Medan många mediciner kan stödja hälsa och välbefinnande, medför vissa risker för minne och kognitiv funktion, särskilt hos äldre vuxna.

Genom att förstå dessa risker, diskutera problem med vårdgivare och utforska alternativa behandlingar är det möjligt att minimera påverkan på minnet och behålla ett skarpt sinne långt in i de gyllene åren.

RUSSIAS WAR AGAINST UKRAINE

Volodymyr Zelenskyy Had a Meeting with U.S. Vice President in Munich

14 February 2025 - 20:27

In Munich, President of Ukraine Volodymyr Zelenskyy met with Vice President of the United States JD Vance. The delegation also included Secretary of State Marco Rubio and U.S. Special Envoy for Ukraine and Russia Keith Kellogg.

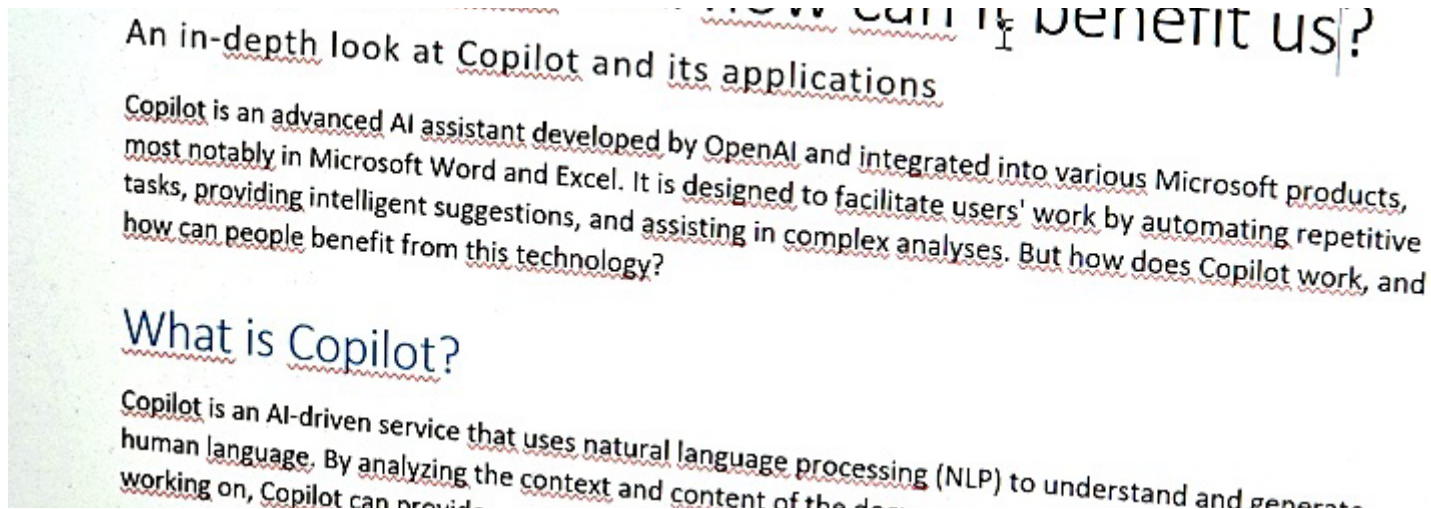

The teams of Ukraine and the United States agreed to continue their work on drafting the document on economic partnership between the two countries.

AI

Vad är Copilot och hur underlättar det vår vardag?

En djupdykning i Copilot och dess användningsområden

Copilot är en avancerad AI-assistent utvecklad av OpenAI och integrerad i olika Microsoft-produkter, mest framträdande i Microsoft Word och Excel. Den är designad för att underlätta användarnas arbete genom att automatisera repetitiva uppgifter, ge intelligenta förslag och hjälpa till med komplexa analyser.

Men hur fungerar Copilot, och hur kan människor dra nytta av denna teknologi?

Vad är Copilot?

Copilot är en AI-driven tjänst som använder naturlig språkbehandling (NLP) för att förstå och generera mänskligt språk. Genom att analysera kontexten och innehållet i de dokument och kalkylblad du arbetar med, kan Copilot ge förslag som förbättrar effektiviteten och kvaliteten på ditt arbete. Det är som att ha en medarbetare som kan hjälpa till med allt från att skriva och redigera text till att skapa och analysera data.

Användningsområden för Copilot

Copilot kan användas på många olika sätt för att förbättra arbets-

flödet och produktiviteten. Här är några exempel:

- **Textredigering och skrivhjälp:** I Microsoft Word kan Copilot ge förslag på grammatik och stilistiska förbättringar, hjälpa till att formulera idéer och skapa innehåll baserat på korta instruktioner.
- **Dataanalys:** I Microsoft Excel kan Copilot automatisera beräkningar, skapa komplexa formler och analysera stora datamängder för att hitta mönster och ge insiktsfulla rekommendationer.
- **Sammanfattning av dokument:** Copilot kan sammanfatta långa texter och dokument, vilket sparar tid och gör det lättare att snabbt få en överblick över viktig information.
- **Mötesanteckningar:** Copilot kan automatiskt generera mötesanteckningar och action-punkter, vilket säkerställer att inget viktigt missas under möten.
- **Språköversättning:** Copilot kan hjälpa till att översätta text mellan olika språk, vilket underlättar internationell kommunikation och samarbete. Jämförelse med ChatGPT: ChatGPT, också utvecklat av OpenAI, är en annan avancerad språkmodell som används för att generera text och konversera med användare. Men hur skiljer sig ChatGPT från Copilot?
- **Användningsområde:** Medan Copilot är integrerad

i specifika applikationer som Word och Excel för att förbättra arbetsflödet, är ChatGPT en mer generell språkmodell som kan användas för en mängd olika uppgifter, inklusive konversation.

• **Integration:** Copilot är djupt integrerat i Microsofts ekosystem, vilket gör det till en kraftfull assistent för kontorsarbete. ChatGPT kan däremot integreras i en mängd olika plattformar och applikationer via API:er, vilket gör det mer flexibelt.

• **Funktionalitet:** Båda modellerna använder NLP och maskininlärning för att generera text, men Copilot är mer fokuserad på att assistera med specifika kontorsuppgifter, medan ChatGPT har en bredare användningshorisont.

Kan Copilot rita bilder och diagram?

För närvarande är Copilot främst fokuserad på text- och datarelaterade uppgifter. Det betyder att det inte kan skapa bilder eller diagram direkt. Däremot kan det hjälpa till att strukturera data på ett sätt som gör det lättare att skapa visuella representationer i verktyg som Excel. Copilot kan ge förslag på hur data ska analyseras och vilken typ av diagram som skulle vara mest lämpligt, men själva skapandet av diagrammet utförs av användaren.

Framtidsutsikter och potential

Teknologin bakom Copilot utvecklas ständigt, och det finns potential för att den ska kunna hantera ännu fler uppgifter i framtiden. Med fortsatt utveckling av AI och maskininlärning kan vi förvänta oss att Copilot kommer att bli ännu mer integrerad i olika arbetsflöden och kunna hjälpa till med en ännu bredare uppsättning uppgifter. Copilot representerar ett stort steg framåt när det gäller att använda AI för att förbättra produktiviteten och effektiviteten i arbetslivet. Genom att automatisera rutinnuppgifter och ge intelligenta förslag kan Copilot frigöra tid och resurser, vilket gör det möjligt för människor att fokusera på mer kreativa och strategiska aspekter av sitt arbete.

Sammanfattningsvis är Copilot ett kraftfullt verktyg som kan förändra hur vi arbetar. Genom att integrera AI i våra dagliga arbetsflöden kan vi uppnå högre nivåer av effektivitet och produktivitet, samtidigt som vi minskar den tid och ansträngning som krävs för att utföra rutinmässiga uppgifter.

* AI

DeepSeek: Kinas AI-revolution – Vem har mest nytta av den?

I takt med att artificiell intelligens (AI) utvecklas i rasande fart har världen sett en rad nya teknologier ta form, och aktörer världen över tävlar om att ligga i framkant.

Bland dessa finns DeepSeek – en innovativ AI-plattform som nyligen lanserats från Kina. Vad gör DeepSeek unikt, och hur skiljer det sig från tidigare AI-modeller?

Vad är DeepSeek?

DeepSeek är en avancerad AI-plattform som utformats för att förbättra maskininlärning, naturlig språkförståelse och kognitiv databehandling. Plattformen är skapad av några av de främsta forskarna och ingenjörerna inom området och syftar till att tänja på gränserna för vad som är möjligt med AI idag. DeepSeek kräver identifiering av användaren är gratis att använda.

Några av DeepSeeks mest framstående egenskaper inkluderar:

Förbättrad språkförståelse: Plattformen kan tolka mänskligt språk på en djupare nivå och förstå kontext, ton och intention. Detta gör interaktionen mer naturlig. Multi-modal kapacitet: Den kombinerar data från text, bild och ljud på ett smidigt sätt och möjliggör omfattande analys. Sjävlärande algoritmer: DeepSeek har förmågan att utvecklas på egen hand genom ny data, vilket minimerar behovet av kontinuerliga mänskliga ingrepp.

Snabb bearbetning i realtid: Detta gör plattformen särskilt attraktiv för användningsområden som kundtjänst och realtidsanalyser.

Hur skiljer sig DeepSeek från äldre AI-modeller?

DeepSeek markerar ett stort kliv framåt jämfört med tidigare AI-lösningar på flera punkter: Komplexitet och djup: Tidigare AI-modeller byggde ofta på fördefinierade

algoritmer och saknade flexibiliteten att anpassa sig till ny information. DeepSeek använder djupinlärning för att analysera data på ett mer avancerat sätt.

Integration av multimodal data: Medan äldre modeller fokuserade på enstaka datatyper (till exempel text eller bild), kombinerar DeepSeek flera datatyper, vilket gör det användbart i många fler situationer.

Användarvänlighet: DeepSeek är utformat med slutanvändaren i fokus, vilket innebär att gränssnittet är anpassningsbara och kan skräddarsys för olika behov. Etik och transparens: I kontrast till äldre modeller har DeepSeek byggts med tydliga ramar för rättvisa, ansvar och öppenhet.

Vem kan ha mest nytta av DeepSeek?

DeepSeek har potential att revolutionera en rad branscher. Företag som hanterar stora datamängder, exempelvis inom sjukvård, finans eller

kundtjänst, kan dra stor nytta av dess förmåga att analysera data snabbt och exakt. Samtidigt är det ett verktyg som också kan hjälpa forskare, beslutsfattare och till och med privatpersoner i deras dagliga arbete – särskilt när det gäller att förstå komplex information eller fatta snabba beslut.

Förstår DeepSeek svenska och finska?

Yksi mielenkiintoinen alue, jolla DeepSeekiä testataan, on sen kielitaito. Alusta pystyy käsittelemään äänipohjaista vuorovaikutusta, mikä tarkoittaa, että käyttäjät voivat keskustella sen kanssa kuin ihminen. Mutta miten se toimii pohjoismaisilla kielillä?

Englanti: DeepSeek on edistynyt tässä jonkin verran. Käyttäjät ovat ilmoittaneet, että se toimii joskus hyvin englanniksi, vaikka tulokset voivat vaihdella kontekstin ja kyselyjen monimutkaisuuden mukaan.

suomi: Suomen osalta vastaus on kuitenkin ollut heikompi. Monet käyttäjät ovat huomanneet, että tekoäly usein "hajoaa" kohdatessaan monimutkaisen suomen kielen, mikä johtaa sekaviin vastauksiin.

DeepSeekin menestys globaalissa tekoälyympäristössä johtuu sen jatkuvasta kyvystä oppia ja sopeutua eri kielisiin ja kulttuurikonteksteihin. Ehkä jonain päivänä voimme keskustella vapaasti ruotsiksi ja suomeksi tällä tekniikalla – mutta toistaiseksi kehityspotentiaalia on. Kehittyneiden oppimisteknologioiden, multimodaalisen integraation ja eettisten kehysten yhdistelmällä DeepSeek asettaa uuden standardin sille, mitä tekoäly voi saavuttaa. Yrityksille, tutkijoille ja innovaattoreille, jotka etsivät seuraavan sukupolven tekoälyratkaisuja, tämä on nimi, jota kannattaa pitää silmällä. Mutta se on myös muistutus siitä, kuinka pitkälle tekoälyllä on vielä matkaa – eikä vähiten omien pohjoismaisten kieltemme hallitsemisessa.

On myös mielenkiintoista, että DeepSeek on voitu toteuttaa pienin kustannuksin tässä yhteydessä. Kiinalaiset ovat hyviä!

Jotkut ovat huolissaan siitä, voidaanko DeepSeekin tietoja luovuttaa Kiinan viranomaisille, ja tästä näkökulmasta ChatGPT on turvallisempi käyttää ainakin toistaiseksi.

AI

Google Translate kan 110 språk, inklusive samiska! Men inte Närpesdialekten!

Samiska språket och flera ryska minoritetsspråk ingår i Translates språkurval.

Google Translates språkval har utökats avsevärt med 110 nya språk. Detta är den största expansionen i översättningsverktygets historia och innebär att det totala antalet språk nu uppgår till 260. Bland de nya språken finns flera minoritetsspråk, av vilka det viktigaste är tillägget av samiska språk. De samiska språken talas av cirka 40 000 personer i Norden och Ryssland, och de riskerar att försvinna. Med Google Translate kan samisktalande personer enkelt översätta text till andra språk och vice versa, vilket hjälper dem att kommunicera med en bredare publik och bevara sitt språk.

Andra nya språk är:

Minoritetsspråk i Ryssland: udmurtiska, komiska, mariska, karelska, mordvinska språk (mordovia-ersa och mordovia-moksha), tjuvasj och basjkir, tatariska, avariska, jakutiska, burjatiska etc.

Andra språk: hausa, yoruba, igbo, amhariska, oromo, somaliska, zululu, xhosa, shona, walesiska, gaeliska (irisiska och skotska), korsikanska, hawaiianska, tahiti, maori, etc.

Det är dock viktigt att notera att Närpesdialekten för närvarande inte finns med i Google Translates språklista. Förhoppningsvis kommer den att läggas till i framtiden så att människor som talar Närpesdialekten kan dra nytta av detta kraftfulla översättningsverktyg.

Vad innebär detta för dig?

Om du talar ett av de 110 nya språken kan du nu använda Google Översätt för att översätta text till de andra 260 språken. Detta kan vara användbart i många olika situationer, till exempel:

Resor: Du kan översätta gatuskyltar, menyer och annan text i ett främmande land.

Arbete: Du kan översätta dokument, e-post och annat material mellan olika språk.

Håll kontakten med släkt och vänner: Du kan översätta konversationer och meddelanden mellan olika språk.

Fler förbättringar är på gång

Förutom att lägga till nya språk har Google också förbättrat noggrannheten

i översättningar av befintliga språkpar. Företaget använder nya maskininlärningsmodeller och tekniker för att förbättra översättningskvaliteten och har uppnått betydande förbättringar i många språkpar.

Google Translate är ett kraftfullt verktyg som kan hjälpa människor att kommunicera mellan olika språk. Att utöka med 110 nya språk och förbättra noggrannheten i befintliga språkpar kommer att göra tjänsten ännu mer användbar och effektiv.

Målet är att Google translate ska kunna 1 000 språk av alla språk som talas i vår värld.

Låt oss testa detta: här är samma artikel på samiska:

Google Translate máhtttá dál 110 odđa giela, earret eará sámegiella!

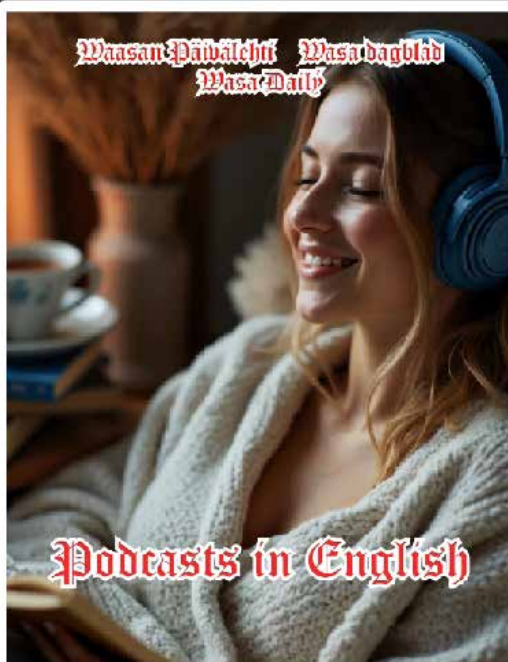
Muhto ii Närpes-suopman! Sámegiella ja mánga ruošša veahádatgiela □ leat mielde viiddideamis Google Translate giellaválljen lea mealgat viiddiduvvon 110 odđa gielain. Dát lea stuorámus viiddideapmi jorgalanreaiddu historjjas ja mielddisbukta ahte oppalaš gielat dál leat 260. Odđa gielaide

gaskkas leat mánga unnitlogugiela, main deháleamos lea sámegielaide lasiheapmi. Sámegielaide háppet sullii 40 000 olbmo Davviriikkain ja Ruoššas, ja dat leat vára vuolde jávkát. Google Translate bokte sáhttet sámegielaat álkit jorgalit teavstta eará gielaide ja nuppádassii, ja dat veahkeha sin gulahallat stuorát gehččiiguin ja seailluhit iežaset giela. Eará odđa gielat leat: Unnitlohkogielat □Ruoššas: udmurta, komi, mari, kárlalaš, mordovalaš gielat □(mordovia-ersa ja mordovia-moksha), čuvagiella ja baškirgiella, tatargiella, avaráigiella, jakut, burjatgiella jna. Eará gielat: hausa-, yoruba-, igbo-, amhari-, oro-, somali-, zululu-, xhosa-, shona-, walisagiella, gálgiella (irlándalaš ja skohttalaš), korsikalaš, hawaiagiella, tahitjalaš, maorigiella jna. Muhto lea dehálaš fuomášuhttit, ahte närpes-suopman ii leat dán áigge mielde Google Translate giellalisttus. Sávvamis dat lasihuvvo boahhtevuođas vai olbmot geat háppet närpesgiela sáhttet ávkástallat dán fámoláš jorgalanreaiddu. Maid dát mearkkaša dutnje? Jus hálat ovtta dain 110 odđa gielain, de sáhtát dál geavahit Google Translate jorgalit teavstta daid eará 260 gillii. Dát sáhtta leat ávkin mángga sierra dilis, ovdamearkka dihte: Mátkkošteapmi: Sáhtát jorgalit geaidnogalbbaid, biebmolisttuid ja eará teavsttaid vieris riikkas. Bargu: Sáhtát jorgalit dokumeanttaid, e-poasttaid ja eará materielaide iešguđet gielaide gaskkas. Doala oktavuoda bearrašiguin ja skihpáriiguin: Sáhtát jorgalit ságastallamiid ja dieđuide iešguđet gielaide gaskkas. Eanet buorideamit leat jođus Odđa gielaide lasiheami lassin Google lea maiddái buoridan dálá giellapáraid jorgalusaid dárkilisvuoda. Fitnodat geavaha odđa másiidnaoahppanmálliid ja teknihkaid buoridit jorgaleami kvalitehta ja lea olahan mearkkašahti buoridemiid mángga giellapárras. Google Translate lea fámoláš reaiddu mii sáhtta veahkehit olbmuid gulahallat iešguđet gielaide gaskkas. Go viiddidit 110 odđa gielain ja buoridit dálá giellapáraid dárkilisvuoda, de šaddá bálvalus ain eambo ávkkálaš ja effektiiva. Mihttomearri lea ahte Google translate máhtta 1000 giela buot gielain mat hállujuvvojit min máilmmis.

AI

AI-genererade poddar: En ny era för ljudinnehåll med NotebookLM

20 vardagliga förkortningar du behöver känna till (och kanske några du knappast behöver)

**Podcast in English:
Russian disinformation**
<https://vpress.ovh/podcasts.htm>

Förkortningar finns överallt nuförtiden. Från sms-akronymer till teknisk jargong, de praktiska kombinationerna på 3 bokstäver (och ibland längre) kan vara förvirrande om du inte är insatt. Men frukta inte, andra förkortningsäventyrare! Den här artikeln kommer att utrusta dig med kunskapen att dechiffrera 20 av de vanligaste förkortningarna du kommer att stöta på i vardagen.

LOL: Laughing Out Loud, Lots of Laugh, ljudligt skarr, mycket skratt(Den här kan redan vara en klassiker för många!)
BRB: Be Right Back (Perfekt för en snabb toalettpaus under en pratstund)
OMG: Oh My God, »Herre Gud!«(Uttrycker förvåning eller starka känslor)
IMHO: In my humble opinion, I min ödmjuka åsikt (Ett sätt att inleda din åsikt artig)
** ASAP:** Så snart som möjligt (Tänder en eld under någon... snyggt)
FYI: For Your Information, För din information (En heads-up för någon)
ETA: Estimated time of arrival, Beräknad an-

komstid (Låter dig veta när du kan förvänta dig någon)
OSA: Vänligen svara (formell begäran om svar på en inbjudan)
PDF: Portable Document Format (Ett vanligt filformat för dokument)
JPG: Joint Photographic Experts Group (Ett populärt bildformat)
GIF: Graphics Interchange Format (Ett annat bildformat, känt för animationer)
TIFF: Tagged Image File Format (används för bilder av hög kvalitet)
WWW: World Wide Web (Grunden till det internet vi känner till)
HTTP: Hypertext Transfer Protocol (Språket som webbsidor använder för att prata)
GPS: Global Positioning System (Hjälper dig att navigera i världen)
Bankomat: Uttagsautomat (din vänliga lokala bankomat)
DIY: Gör det själv (för de händigade människorna där ute)
VIP: Mycket viktig person (Någon som får specialbehandling)
TBA: Kommer att meddelas (Håll ögonen öppna för mer information)
TBD: Att vara bestämd (Vi håller fortfarande på att ta reda på saker)
Det här är bara ett

smakprov på förkortningsvärlden, men med dessa 20 under bältet är du på god väg att dechiffrera det vardagliga språket, från avslappnade texter till tekniska dokument. Så nästa gång du ser en förkortning som får dig att klla dig i huvudet, kom ihåg den här listan och fortsätt att utforska den underbara världen av stenografisk kommunikation!

Wasa Dagblad

En modern tidning med en layout med drag av 1870-talets press. På den tiden hade tidningar bara 4-8 sidor. Mycket text, men inga bilder alls, så det är mycket att läsa på några sidor.

Tidningen innehåller citat från gamla dagstidningar hämtade från Riksarkivet (digi.kansalliskirjasto.fi). GPT3, Gemini, Aria och Monica gör en del av det rutinmässiga redigeringsarbetet, t.ex. översättning, korrekturläsning och skrivande av korta notiser. Alla texter har granskats av journalister och redaktionen ansvarar för texternas innehåll.

Wasa Dagblad är en publikation av dagstidningstyp som än så länge utkommer på söndagsmorgnar. Men vårt mål är att den ska komma ut varje morgon i framtiden.

Tidningen finns tillgänglig gratis på nätet.

Läsarnas texter är välkomna!

Tidningen är lokalt ägd och kommer att fortsätta att vara det.

Chefredaktör är Hans Björknäs.

Redaktion: Wasa Dagblad, Skolhusgatan 37 B 7, 65100 Wasa, tel. +358-40-5462455.

Redaktionen i Helsingfors: Wasa Dagblad, Andra linjen 9 B 36, 00530 Helsingfors. Telefon +358-40-5462455. Annonser kan sändas via e-post i jpg-format, ta gärna kontakt med redaktionen. .

E-post: wasadagblad@gmail.com

I den snabbt föränderliga världen av digitala medier fortsätter artificiell intelligens (AI) att tänja på gränserna och omforma branscher samt omdefiniera kreativa processer. En av de mest banbrytande utvecklingarna är Googles NotebookLM, en avancerad språkteknologi med potential att revolutionera poddcastvärlden.

Med sin förmåga att skapa ljudinnehåll av mänsklig kvalitet öppnar NotebookLM upp nya och spännande möjligheter inom AI-drivna berättelser, utbildning och underhållning.

Framväxten av AI-genererade poddar

Podcastbranschen växer i en rasande takt, och innehållsskapare samt medie företag letar ständigt efter innovativa verktyg för att effektivisera produktionen och stärka kreativiteten. NotebookLM, som först fick uppmärksamhet för sin förmåga att generera hög-

kvalitativa texter, har nu tagit steget in i ljudinnehållet. Denna banbrytande teknik kan producera poddar som är nästan omöjliga att skilja från de som skapats av mänskliga programledare, vilket skapar nya möjligheter för framtiden.

Det som gör NotebookLM-genererade poddar så attraktiva är flera unika funktioner som skiljer dem från traditionella poddar:

Naturligt ljudande röst: NotebookLM kan generera ljudinnehåll med en röst som efterliknar den naturliga rytmen och tonen i mänskligt tal. Detta gör att lyssnaren får en smidig upplevelse där det är svårt att avgöra om podden är AI-genererad.

Mångsidiga ämnen: Oavsett om det handlar om nyheter, aktuella händelser eller lättsamma berättelser, kan NotebookLM hantera en mängd olika ämnen. Dess flexibilitet gör det till ett idealiskt verktyg för innehållsskapare som vill utforska olika genrer utan tidskrävande produktion.

De som vet litet mera är de som läser Wasa Dagblad

Republiken president Alexander Stubb i Vaasa 27.4.2024
Kärlfestivalen denna vecka!
 Kalevaspeleinen i Vaasa 27-30.6.2024
 Kremli gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu
HERE WE ARE vpress.se/hi

En ny press: Grunden för lycka och demokrati
 Sinebrychhoffin taidemuseo
KÖR-FESTIVALEN
 Kremli gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu
HERE WE ARE vpress.se/hi

Päämajaja, en Pörtömdiktare
 Puccinis "TOSCA" KOMMER TILL VASA I JANUARI
 Kremli gör narr av sina motståndare - 1939 liksom nu
HERE WE ARE vpress.se/hi

Sinebrychhoffin taidemuseo
 Sinebrychhoffin konstmuseum
 Sinebrychhoffin Art Museum
Photo Supplement

Wasan Päivälehti
WASA DAILY
 Wasa Dagblad
 Photo Supplement
 Pörtöm kyrka
 Pirttikylän kirkko
 The Church in Pörtom

Wasan Päivälehti
 Ihana kuofestivaali tulossa!
 Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895
 Venäjän omintuinen diplomaattinen kieli
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasan Päivälehti
 Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895
 Kuoro-Festivaali
 Venäjän omintuinen diplomaattinen kieli
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasan Päivälehti
 Päämajaja "Tosca" Näin löydät tieoppaan on tulos kirkkoon!
 NAISTEN ÄÄNI-elämäkertakirjasto
KUORO-FESTIVAALI
 Venäjän omintuinen diplomaattinen kieli
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasa Daily
 Mystical green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki
 All EU-candidates
 Puccini's "Tosca" is coming to Vaasa
 ROAD CHURCHES
 The Kremlin mocks its opponents
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasa Daily
 What a wonderful start week we have ahead of us!
 Cycling Week in Vaasa this week
 Climate Change's Profound Impact on Finland
 Kaleva Games in Vaasa 27-30.6
 Road After-Discovery
 The Kremlin mocks its opponents
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasa Daily
 Choir Festival
 A Free Place: The Pathway of Happiness and Democracy
 ROAD CHURCHES
 The Kremlin mocks its opponents
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasa Daily
 Mystical green giants in the Laasi-palatsi square, Helsinki
 All EU-candidates
 Puccini's "Tosca" is coming to Vaasa
 ROAD CHURCHES
 The Kremlin mocks its opponents
HERE WE ARE vpress.se/hi

Wasan Päivälehti
Wasa Daily
 Photo Supplement
 Fero Järnefelt (1863-1937)

Wasan Päivälehti
WASA DAILY
 Wasa Dagblad
 Photo Supplement
 I K Inha (1865-1930)
 I Replot 1895
 Raippaluodossa 1895

Wasan Päivälehti
 Tasavallan presidentti Alexander Stubb Vaasassa 27.4.24
 Jeff Goodell: The Heat will kill You first
 Kaleva kilpailut Vaasassa 27-30.6
 Jussi Adler-Olsen
 Vaasan istutetaan 70 000 puita
Hylkeenpyynti Raippaluodossa 1895
HERE WE ARE

Wasa Daily
 Finland's president Alexander Stubb in Vaasa 27.4.2024
 Jeff Goodell: The Heat will kill You first
 Kaleva Games in Vaasa 27-30.6
 Jussi Adler-Olsen
 A tree for everyone in Vaasa
 ROAD CHURCHES
HERE WE ARE

HOROSKOP FÖR FEBRUARI 2025

Februaris skämtsamma stjärnprognos

□ Väduren (21 mars–19 april)

Din energi skulle kunna driva en hel skidort, men kom ihåg: alla uppskattar inte spontana skidutflykter – särskilt inte utan skidor.

□ Oxen (20 april–20 maj)

Ditt huvudmål i februari? Hålla dig så nära dina ullstrumpor som möjligt och så långt borta från snöskyffeln du kan.

□ Tvillingarna (21 maj–20 juni)

Din kommunikation är på topp! Synd bara att inte alla är redo att ta emot 12 röstmeddelanden i rad.

□ Kräftan (21 juni–22 juli)

Romantik ligger i luften – eller så är det bara grannens sista pepparkaksbak. Oavsett vilket, ditt hjärta börjar smälta!

□ Lejonet (23 juli–22 augusti)

Du är som vintersolen – sällsynt men strålande när du väl dyker upp. Februari är din tid att glänsa!

□ Jungfrun (23 augusti–22 september)

Du är redo att organisera allt – inklusive grannens hall. Men tänk på att alla inte uppskattar oförutsedda strukturförändringar.

□ Vågen (23 september–22 oktober)

Rättvisa är viktigt för dig, men i februari ställs du inför en svår fråga: vem får den sista semlan?

□ Skorpionen (23 oktober–21 november)

Din mystiska utstrålning är magnetisk, men försök att inte vara för hemlighetsfull. "Kanske jag kommer, kanske inte" är inget bra svar på en inbjudan.

□ Skytten (22 november–21 december)

Din äventyrlust är

stark, men februari påminner dig om att kontrollera isens tjocklek – både bildligt och bokstavligt.

□ Stenbocken (22 december–19 januari)

Du jobbar hårt, men kom ihåg: kalkylblad är inte mat. Ta en paus och unna dig något gott – gärna med extra grädde.

□ Vattumannen (20 januari–18 februari)

Februari boostar din kreativitet, men alla är inte lika entusiastiska över ditt försök att övertyga dem om att isbad är "avkopplande."

□ Fiskarna (19 februari–20 mars)

Du drömmer redan om våren, men februari har fortfarande några överraskningar kvar – som oväntade snöfall och kanske ett spontant dejtförslag!

NYHETER FÖR 100 ÅR SEDAN

Söndagen den 16 februari 1925

Detta är en fiktiv dagstidning som innehåller helt autentiska nyheter för precis 100 år sedan med målet att ge läsaren en uppfattning om hur vardagen såg ut på den tiden.

Kommunistiska mullvadsplaner

Kristinestad den 18 februari.

Syd-Österbotten

Kommunistiska mullvadsplaner.

**Vår östra granne fort-
far att vara den stora
sfinxen, som bakom
sin gåtlika existens
döljer ett ständigt
hot mot världsdelens
fred och säkerhet.
Sällan har väl ock en
regering så helt varit
ett verktyg i ett par-
tis tjänst som denna.**

Den kommunistiska tredje internationalen är den verkliga härskaren i de obegränsade möjligheternas land. Tillsvidare skönjes trots den allmänna ledan och den stora massans av befolkningen intensiva hat mot bolsjevismens makthavare inga möjligheter till en ny tingens ordning ber-
tom gränsen i öster.

Bolsjevismen sitter fortfarande i högsätet till följd av en skräckregim, mot vilken tsardömet krymper samman till en blek

skugga. Alla personer, som inse omöjligheten av det rådande systemet och vilja länka det stora bolsjeviksamhället in på något andra, mer mänskliga och civiliserade stråtar, avlägsnas utan skon-samhet, såsom Trotski, och det brutala bolsjevikiska väldet regerar oinskränkt. Det stöd man litar på i denna kamp för att hålla sig kvar i högsätet i Kreml är den röda armén, som man söker värda på bästa sätt och utrusta med de modernaste försvarsmedel. 81, a. har man ju ansenligt ökat det ryska flygvapnet, och även flot-tan har åter utruslats på ett sätt, som väckt uppmärksamhet även i Sverge, vars maritima styrkor äro betydligt underlägsna de ryska, för vilkas räkning som bäst åter sju nya undervattensbåtar byggas, medan flere nya båtar av olika slag skola beställas.

Och denna flotta avser tydligen angrepp, ty det obetydliga hörn av Finska viken, vår östra

granne f. n. besitter, kräver förvisso icke så stora försvarsanstalter.

Och den stridande bolsjevismen fortfar där-runder att smida nya ränker överallt, där förhållandena på nå-got sätt äro onormala och sjuka och där så-lunda fiske i grumligt vatten är egnat att löna sig, I Tyskland har den stora kommunistpro-cessen i Leipzig blottat de oerhörda planer, de tyska kommunisterna med kraftigt under-stöd från Moskva up-pgjort för Tysklands bolsjevisering.

Den ryska beskickningens kassa har där-vid stått öppen på ett exempellöst sätt för de tyska bolsjevikernas upprorsförehavanden.

Och på Balkan driver komintern den mest oerhörda propaganda för att åstadkomma där en ny bolsjevisk revolutionshärd. Konf-likten mellan Turkiet och Grekland, oron i Bulgarien hava givit den kärkomna anled-ningar att gripa in här

och dela ut penningar för sina syften. Ett brev från Sinovjev från se-naste månad talar om att på en enda månad 4 milj. guldrubel an-vänts ensamt för agi-tation i Bulgarien och Grekland. Och även i Frankrike driver bol-sjevismen sitt hemli-ga spel. Där har man främst koncentrerat sin verksamhet på Frank-rikes kolonier i norra Afrika, där meningen vore att framkalla ett uppror, som skulle sträcka sig icke alle-nast över det franska utan jämväl över det spanska området, och därtill skulle man trä-da i beröring med de egyptiska kommunisterna, måhända ankn-yta med den panisla-mitiska rörelsen för att sålunda bringa allmän världsoro åstad, något, som för kommunsiter-nas planer vore högst önskvärt.

Jämväl borta i fjärran östern driver bolsjevismen en ihärdig propa-ganda, och märkligt är att iakttaga, hurusom man därvid kopierar tsardömets metoder

för sin propaganda. Kinas förvirrade inre förhållanden erbjuda också ett lockande ar-betsfält för bolsjevismens intriger, de där icke ens sky att fram-mana den gula farans stora spöke. Att bols-jevismens banérförare i Moskva för dessa i stort planerade not-varp runt hela jordk-lotet skulle ha' glömt sina smärre planer, bl. a. på herraväldet vid Östersjön och dess vi-
kar får väl anses som fullkomligt utselutet. Arbetet på Öster - sjöf-lottans nydaning, kup-pförsöket i Estland, intrigerna i Lettland och Finland samt an-fallstaktiken mot Po-len och Rumänien bil-da blott olika led i den jättelika bolsjevistiska angreppsfront, som bolsjevismen spänner över ha'a världen. Att insöva sig i stilla ro, att avrusta, som man ämnar göra i våra västra grannländer, Sverge och Danmark, där rödfärgade rege-
ringar sitta vid rodet, är därför en i högsta grad

HUMOR FÖR ETT- HUNDRA ÅR SEDAN

KORT KLÄNNING

En ny synpunkt. Herr och fru Mattson vänta gäster till middagen och herr Mattson granskar kritiskt sin hustrus klänning. Är den inte en smula djärv? framkastar han. Lite för kort och lite för urringad? Jag vill säga dig en sak, säger fru Mattson. De ha kommit för att träffa mig. Det är mig de vill se och inte klänningen eller hur?

SCHACK

Den unga schackspelaren:
— Nu gjorde jag dig matt ändå, gamle gosse, så mycket yngre jag än är både som schackspelare och människa!
Den äldre kamraten:
— Ingenting att förhäva sig över, unge man. Tschepurnoff lär redan vid sin födelse hava gjort sin mor matt. Och i det fallet var skillnaden ändå betydligt anmärkningsvärdare än i värt, eller hur?

DÅLIG SÅNG

— Vad fick du för din sista sång?
— Ingenting. Ingen kvinna vill sjunga den. Jag kallade nämligen den Ack om jag vore ung igen.

LOTT

— Pettersson har aldrig kommit över sina pengar på ett hederligt sätt.
— Han vann dem på lotteri.
— Ja då hade han säkert stulit lottsedeln.

KORSORD

— Vad gör du nu för tiden?
— Jag löser korsordsgåtor.
— Inte lever du av det?
— Nej, men Inte dör jag av det heller.

DÖVHET

— Gör din man någonting för att bota sin dövhet?
— Nej han vill ej göra någonting däråt förrän barnen ha slutat med sina pianolektioner.

UNDERVERK

Elsa: Underverkens tid är förbi.
Gerda: Nej, absolut inte! Jag läste en artikel för ett par dagar sedan, vilket gjorde att jag började tänka.

PIANO OCH HÄST

— Pappa, då Elsa fick ett piano måste du köpa mej en häst.
— Varför det?
— Jo, så att jag kan rida ut då hon övar sej.

FRÅGA OM DOTTERNS HAND. I TELEFON.

Hon: — Jassa, du bad pappa om min hand i telefon? Nå vad svarade han?

Han: — Jag vet inte om det var han som sa' något eller om blixten slog ned i telefon.

OGIFTA

Jag har observerat att det alltid är de ogifta männen, som äro de villigaste att gå ut i krig.

Han: — Ja, de veta ej vad krig är.

MÅNGA KYSSAR

Elsa: — Jag var så förvirrad, så att jag ej vet hur många gånger han kysste mig.

Ester: — Det var märkligt! Det försiggick ju rakt under din

Veckans astronomiska bild:

Juno Sails by Ganymede.jpg

On June 7, 2021, the Juno spacecraft flew closer to Ganymede, Jupiter's largest moon, than any other flyby in more than two decades, offering dramatic glimpses of the icy orb. This image from JunoCam shows Ganymede's surface in remarkable detail, including craters, clearly distinct dark and bright terrain, and long structural features possibly linked to tectonic faults. The solar-powered spacecraft's encounter with the Jovian moon is expected to yield insights into its composition, ionosphere, magnetosphere, and ice shell while also providing measurements of the radiation environment that will benefit future missions to the Jovian system, which includes Jupiter and Jupiter's four largest moons—Io, Europa, Ganymede, and Callisto.

NASA/JPL-Caltech/Southwest Research Institute/Main Space Science Systems/Kevin M. Gill

Public domain

Nästa vecka:

Waaan Päwälehti
WASA DAILY
Wasa Dagblad
Photo Supplement

LOCOMOBIL.

**1870-luvun koneet
Maskiner på 1870-talet
Machines in the 1870s**

Från läsarna

Vi tar väldigt gärna emot inläggfrån våra läsare. Kommentarer, historier, minnen, debatt, nyheter från hemorten. Sannolikt kommer detta att vara den viktigaste delen i denna vår tidning. Men utrymmet är ju begränsat, så skriv gärna rätt så kort! Säsänd gärna inlägg till: wasadagblad@gmail.com

Annonsera i WD

Det kan ha ett visst PR-värde att vara bland de första som annonserar i denna historiska och hypermodärna dagstidning. Sänd annonser till wasadagblad@gmail.com som jpg, tiff eller png,

WASA DAGBLAD
wasadagblad@gmail.com